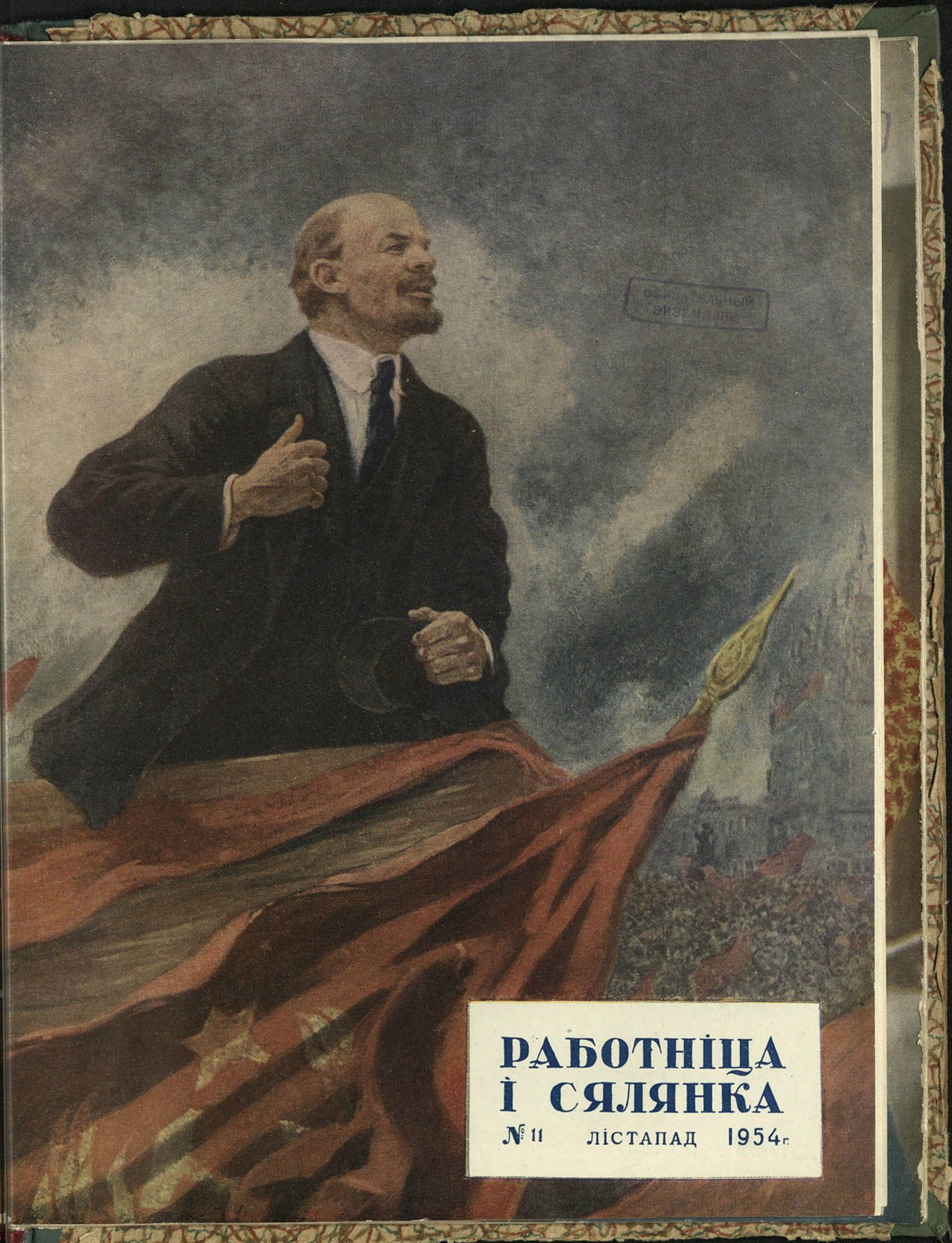

**РАБОТНІЦА
І СЯЛЯНКА**

№ 11 ЛІСТАПАД 1954г.

Кастрычніцкая слава

Анато́ль АСТРЭ́ЙКА.

Ніколі не забыць нам гэты дзень,
Калі ў семнаццатым славутым годзе
«Авроры» залп, як сонечны прамень,
Народам асвятліў шляхі к свабодзе.

Упершыню над галавой тады
Сцягі, што сонцу роўны, запалалі.
І ленінцы, еднаючы рады,
За Леніным супроць царызма ўсталі.

Кастрычнік страсянуў стары ўвесь лад,
І з шостай часткі нашае планеты
Ён змеў прымус, цароў і царанят
І хлеба даў галодным і раздзетым.

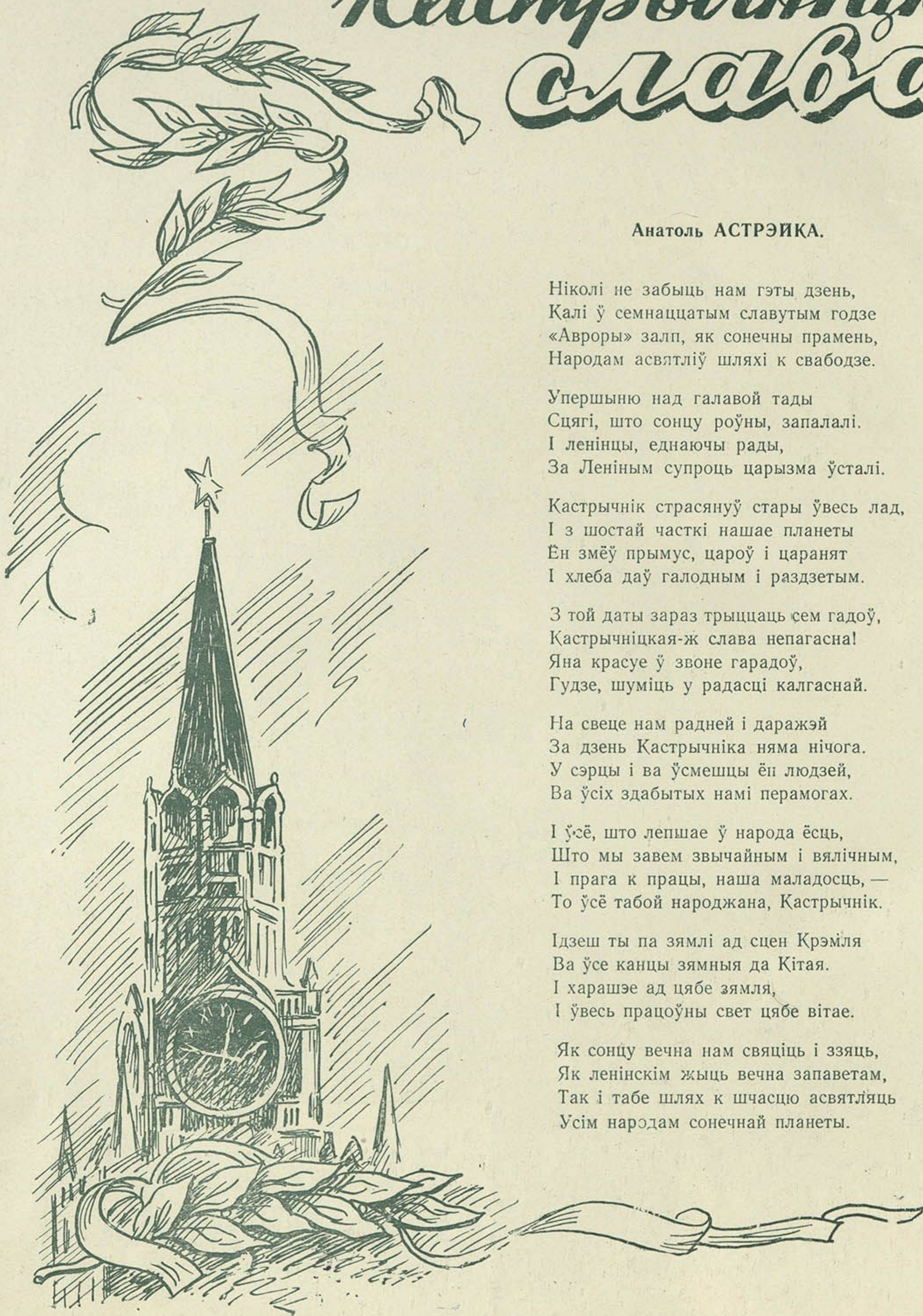
З той даты зараз трыццаць сем гадоў,
Кастрычніцкая-ж слава непагасна!
Яна красуе ў звоне гарадоў,
Гудзе, шуміць у радасці калгаснай.

На свеце нам радней і даражэй
За дзень Кастрычніка няма нічога.
У сэрцы і ва ўсмешцы ён людзей,
Ва ўсіх здабытых намі перамогах.

І ўсё, што лепшае ў народа ёсць,
Што мы завем звычайным і вялічным,
І прага к працы, наша маладосць, —
То ўсё табой народжана, Кастрычнік.

Ідзеш ты па зямлі ад сцен Крэмля
Ва ўсе канцы зямныя да Кітая.
І харашэе ад цябе зямля,
І ўвесь працоўны свет цябе вітае.

Як сонцу вечна нам свяціць і ззяць,
Як ленінскім жыць вечна заповітам,
Так і табе шлях к шчасцю асвятляць
Усім народам сонечнай планеты.

РАБОТНИЦА і СЯЛЯНКА

ВЫДАННЕ ЦК КП БЕЛАРУСІ

ГОД ВЫДАНИЯ
Т Р Ы Ц Ц А Т Ы

№ 11

ЛІСТАПАД 1954

Вялікае, усенароднае свята

37 ГОД таму назад, 7 лістапада 1917 года, пад кіраўніцтвам Комуністычнай партыі ў нашай краіне перамагла Вялікая Кастрычніцкая соцыялістычная рэвалюцыя. Пройдуць вякі і тысячыгоддзі, а гэты дзень, таксама як і цяпер, будзе хваляваць і саграваць сэрцы народаў, як дзень, які паклаў пачатак новаму жыццю чалавецтва.

Першая ў свеце дзяржава, дзе гаспадарамі ўсіх багаццяў, усяго жыцця сталі працоўныя, знішчыла свет дэспатызму і гвалту, свет няволі і ўціску і пачала будаўніцтва новага, соцыялістычнага грамадства. Явай стала тое, аб чым спрадвеку марылі лепшыя розумы чалавецтва.

Вялікая Кастрычніцкая соцыялістычная рэвалюцыя перамагла ў нашай краіне таму, што на чале рэвалюцыйнага народа стаяла выпрабаваная, загартаваная ў баях Комуністычная партыя, створаная і вышэставаная геніяльным В. І. Леніным і прадаўжальнікам яго справы вялікім І. В. Сталіным.

У глыбокім падполлі, у цяжкіх умовах царызма партыя доўгія гады рыхтавала рабочы клас і працоўнае сялянства на свяшчэнны, рашучы бой з буржуазіяй. Не памеркне ў вяках памяць аб барацьбах рэвалюцыі, аб тых, каго не запалохалі ні турмы, ні ссылкі, ні катарга, хто крывёю сваёй заваяваў доўгачаканую свабоду.

Вялікая Кастрычніцкая соцыялістычная рэвалюцыя згуртавала вакол свайго сцяга мільёны працоўных усяго свету. Вось чаму разам з савецкім народам светлае свята Кастрычніка адзначаюць народы свабоднага Кітая, Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі, усіх краін народнай дэмакратыі, нашы прыяцелі — барацьбіты за мір і дэмакратыю ва ўсім свеце. Усім ім савецкі народ шле сваё сардэчнае брацкае прывітанне!

Не раз пасля перамогі Кастрычніка ворагі прабавалі адабраць у савецкага народа яго вялікія заваяванні. І ў гады грамадзянскай, і ў гады Вялікай Айчыннай вайны яны драпежніцкай зграяй накідваліся на нашу Радзіму, імкнучыся зноў зацягнуць на шыі працоўных пяццю капіталізма, але кожны раз цяжкі ганебны крах. Савецкі народ, як адзін чалавек, па закліку партыі ўзняўся на барацьбу з лютымі ворагамі, грудзмі абараняў гонар і незалежнасць айчыны.

Савецкі народ — самы міралюбівы на свеце. Першым дэкрэтам савецкай улады быў дэкрэт аб міры, падпісаны вялікім Леніным. З таго часу палітыка міру застаецца нязменнай палітыкай Савецкай дзяржавы. Савецкі народ — народ-стваральнік. Аб гэтым красамоўна сведчыць наша рэчаіснасць. Усім вядома, што Расія пры царызме была адсталай, залежнай ад замежнага капіталу краінай. За нябачана кароткі тэрмін яна ператварылася ў магутную індустрыяльна-калгасную дзяржаву.

Вялікая Комуністычная партыя — розум, гонар і сумленне народа — павяла працоўных нашай Радзімы па новым шляху — шляху пабудовы светлага комуністычнага грамадства. Яна згуртавала ў адно ўвесь народ, забяспечыла магутны росквіт яго творчых сіл.

Адной з найвялікшых заваяванняў Кастрычніка з'яўляецца ленінска-сталінская нацыянальная палітыка.

Дружба народаў СССР нарадзілася і ўзмацнела ў баях з царызмам, у гераічнай барацьбе народаў усіх нацыянальнасцей супроць іншаземных захопнікаў. Яна мацнее і цэментуецца з кожным днём зараз, у перыяд паспяховага будаўніцтва комунізма.

Наша рэспубліка асабліва адчувае брацкую дапамогу ўсіх народаў СССР і ў першую чаргу вялікага рускага народа. Гэтая дапамога жыватворна ўплывае на ўсё наша жыццё: на магутны росквіт прамысловасці і сельскай гаспадаркі, навукі і культуры рэспублікі.

Толькі пры савецкай уладзе беларускі народ, які спрадвеку змагаўся за права людзьмі звацца, набыў сваю дзяржаўнасць. Беларусь стала роўнай у адзінай сям'і 16 рэспублік вялікага Савецкага Саюза.

Асабліва вялікія поспехі дасягнуты беларускім народам у пасляваенныя гады. Назавем адну толькі лічбу: у 1953 годзе машынабудаўнічыя заводы рэспублікі выпусцілі прадукцыі ў 25 раз больш, чым у даваенным, 1940 годзе. Толькі брацкая, бескарыслівая дапамога ўсяго савецкага народа дала нам магчымасць узняць з руін і попелу нашы гарады і сёлы, зрабіць іх, на радасць нам і нашым прыяцелям, прыгажэй і лепш, чым яны былі да вайны.

Увесь свет бачыць, што ўсё, што зроблена ў нашай краіне за 37 год, зроблена для чалавека, для ўсеагчымага задавальнення яго няспынна растуцых патрэб. Клопаты аб добрабыце народа — галоўнае ў палітыцы партыі і Савецкага ўрада. Каб нашым людзям жылося яшчэ лепш, партыя арганізуе круты ўздым сельскай гаспадаркі, прымае ўсе захады да павелічэння выпуску прадметаў народнага спажывання. Савецкія людзі ў адказ на бацькоўскія клопаты партыі і ўрада з дня ў дзень павышаюць прадукцыйнасць працы, павялічваюць выпуск і паліпшаюць якасць прадукцыі. Магутнае соцыялістычнае спаборніцтва ў гонар 37 гадавіны Вялікага Кастрычніка прынесла нашай Радзіме новыя поспехі.

Глыбока ў сэрцы кожнага савецкага чалавека запалі баявыя Заклікі Цэнтральнага Камітэта Комуністычнай партыі Савецкага Саюза да 37 гадавіны Кастрычніка. Яны заклікаюць рабочых і работніц, калгаснікаў і калгасніц, дзеячоў навукі і культуры накіраваць свае намаганні на выкананне і перавыкананне пяцігадовага плана, на забеспячэнне далейшага ўздыму народнай гаспадаркі краіны.

З палымным заклікам звяртаецца Комуністычная партыя да жанчын нашай краіны:

— Савецкія жанчыны! Дабівайцеся новых поспехаў ва ўсіх галінах народнай гаспадаркі, навукі і культуры, у высокароднай справе выхавання дзяцей на карысць і шчасце савецкага народа!

Няхай жывуць савецкія жанчыны — актыўныя будаўнікі комунізма!

Цесна згуртаваны вакол роднай Комуністычнай партыі і Савецкага ўрада жанчыны нашай рэспублікі, разам з усім савецкім народам, будуць яшчэ больш умацоўваць нашу вялікую соцыялістычную Радзіму — апору міру і дружбы народаў.

— Няхай жыве Комуністычная партыя Савецкага Саюза — вялікая натхняючая і кіруючая сіла савецкага народа ў барацьбе за пабудову комунізма!

ДАКУМЕНТЫ ВЯЛІКАГА КАСТРЫЧНІКА

3. БАГРАД,

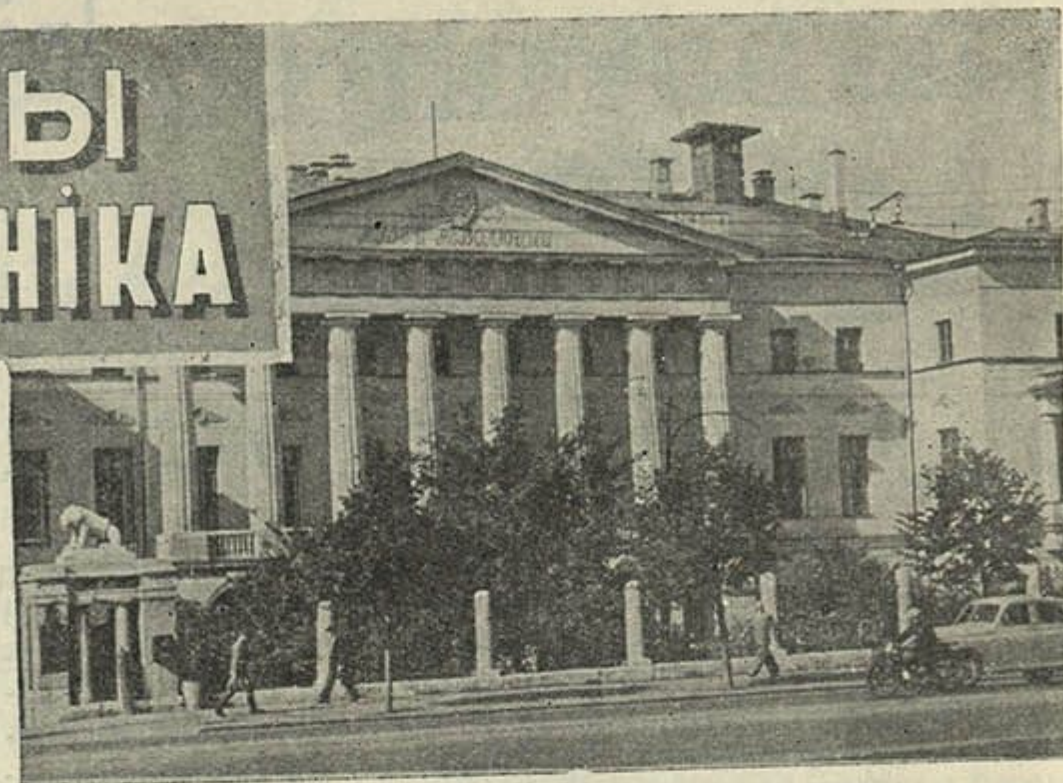
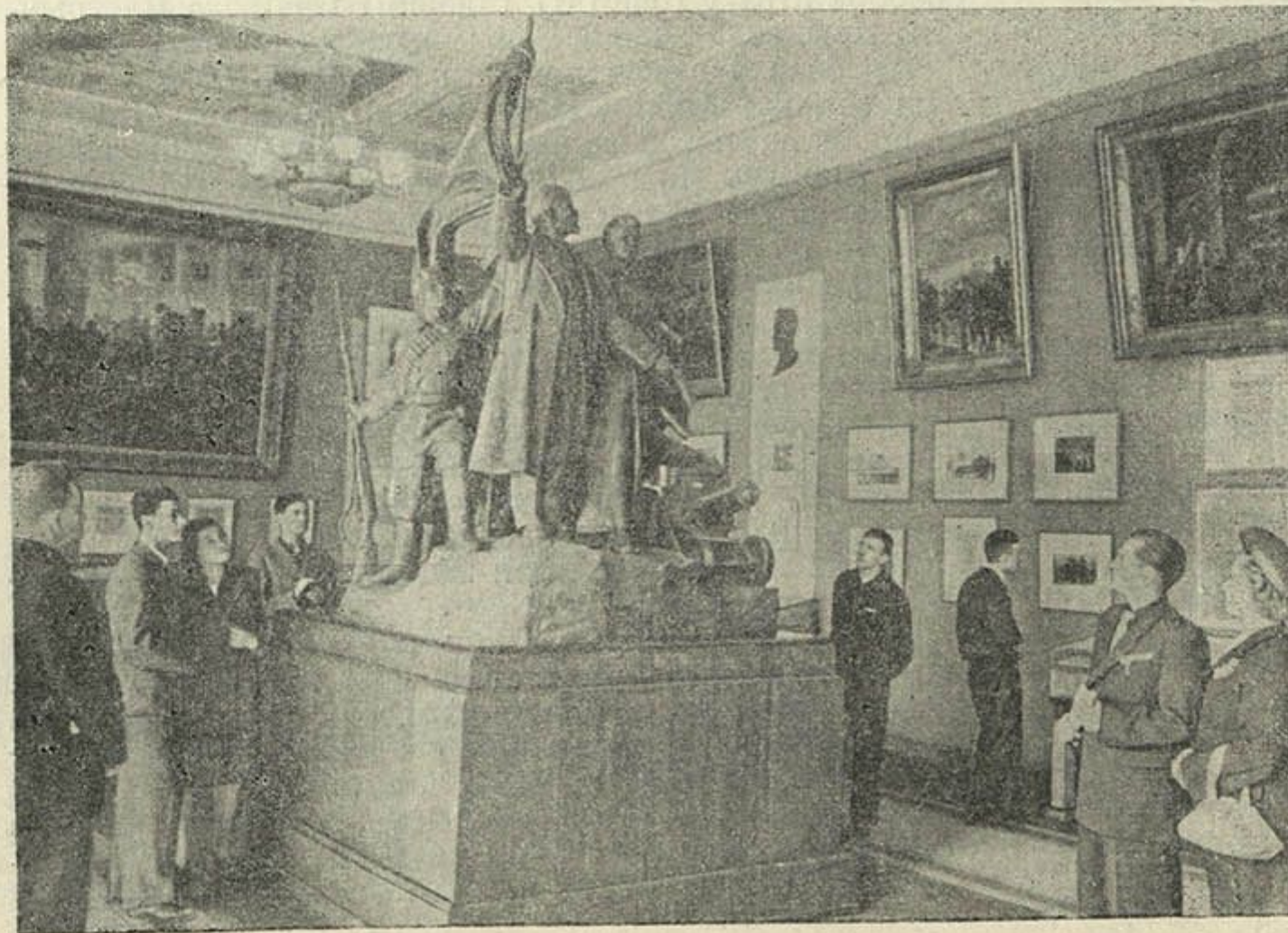
навуковы супрацоўнік Музея рэвалюцыі СССР.

ВЕЛІЧНЫ старадаўні асабняк на вуліцы Горкага — цэнтральнай магістралі сталіцы — знаёмы кожнаму масквічу. Цяжка знайсці чалавека, які, нават на кароткі тэрмін прыбыўшы ў Маскву, не палічыў-бы сваім абавязкам тут пабываць. Пры ўваходзе — надпіс: «Дзяржаўны музей рэвалюцыі СССР». Тысячы савецкіх людзей, шматлікія прадстаўнікі працоўных зарубешных краін штодзённа прыходзяць сюды. З хваляваннем і гордасцю вывучаюць яны матэрыялы па гісторыі трох рускіх рэвалюцый, аб гераічным шляху першай «Ударнай брыгады» сусветнага рэвалюцыйнага і рабочага руху — Комуністычнай партыі Савецкага Саюза, аб тытанічнай дзейнасці геніяльнага заснавальніка Комуністычнай партыі і Савецкай дзяржавы — В. І. Леніна.

Цэнтральнае месца ў экспазіцыі музея займаюць матэрыялы аб Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі ў Расіі, якая адкрыла новую эру ў гісторыі чалавецтва — эру крушэння капіталізма і перамогі сацыялізма і камунізма.

Перад будынкам музея, злева ад уваходных варот, высока ўзняўшы да неба сваё магутнае жэрла, стаіць гармата. Надпіс сведчыць, што гармата была ў ліку зброі, з якой салдаты-артылерысты па загаду Маскоўскага ваенна-рэвалюцыйнага камітэта вялі абстрэл у дні кастрычніцкіх баёў засеўшых у Крэмлі юнкераў.

Справа — чыгунная трамвайная мачта, прабітая снарадам. З глыбокім хваляваннем стаяць наведвальнікі каля гэтых бязмоўных сведкаў гераічнага подзвігу пролетарыяў і рэвалюцыйных салдат Масквы ў баях за перамогу савецкай улады.

Агульны выгляд Музея рэвалюцыі.

Мармуровая каланада вестыбюля. На лесвіцы, ля ўваходу ў экспазіцыйныя залы, ва ўсю сцяну — велізарная карціна мастака В. Кузнецова «Штурм Зімовага палаца». Цёмная асенняя ноч, асветленая праменнямі пражэктараў. Усёперамагаючы націск народа, які штурмуе апошнюю апору прагнілага старога ладу.

У музеі 21 экспазіцыйная зала. У кожнай дзесяці наведвальнікаў.

У адной з зал чуваць голас экскурсавода. Вакол яго — вялікая група наведвальнікаў, якія слухаюць тлумачэнні. Для людзей старэйшага пакалення падзеі, аб якіх ён гаворыць, — частка іх уласнай біяграфіі.

У пяці вялікіх залах размешчаны матэрыялы тэмы: «Падрыхтоўка і правядзенне Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі». Сярод іх — рад дакументаў, якія адлюстроўваюць гістарычную барацьбу беларускага народа пад кіраўніцтвам вялікага рускага народа за перамогу савецкай улады.

Велізарная карціна лаўрэата Сталінскай прэміі мастака В. Серова адлюстравала гістарычнае выступленне В. І. Леніна з пляцоўкі браневіка на плошчы ля Фінляндскага вакзала. Людское мора. Рабочыя, салдаты, матросы з захапленнем вітаюць В. І. Леніна.

Моцны прамень пражэктара вырваў з цемры стальную грамаду браневіка, на якім стаіць вялікі Ленін, кідаючы поўныя гарачага закліку словы: «Няхай жыве сацыялістычная рэвалюцыя!»

Красавіцкія тэзісы Леніна. Падоўгу стаяць наведвальнікі ля гэтага найвялікшай важнасці дакумента, у якім В. І. Ленін даў геніяльны план барацьбы за пераход да другога этапу рэвалюцыі. Шматлікія матэрыялы адлюстроўваюць велізарную работу партыі па заваёве мас, па выкрыццю антынароднага Часовага ўрада і яго згодніцкай агентуры. Тут фатаграфія першамайскага мітыngu на Заходнім фронце. Усхвалявана ўглядаецца ў яе шырокаплечы стары, які, нягледзячы на старыя гады, захаваў выпраўку бывалага салдата. Удзельнік трох войн, ён расказвае, які рэволю-

У залах Музея рэвалюцыі.

цыянізуючы ўплыў на армію зрабілі ленінскія краса-
віцкія тэзісы, выкрываўшыя абарону імперыялістыч-
най бойні пад сцягам «рэвалюцыйнага абаронніцтва».

Вялікая група матэрыялаў асвятляе работу VII
(Красавіцкай) канферэнцыі. Карціна мастака Н. Буч-
кіна адлюстравала адно з пасяджэнняў В. І. Ленін,
які кіраваў канферэнцыяй, робіць даклад. Сярод дэ-
легатаў — яго верныя саратнікі І. В. Сталін,
Я. М. Свердлоў, В. М. Молатаў, К. Е. Варашылаў,
шматлікія прадстаўнікі з месц.

Паслядоўная абарона партыяй карэнных інтарэсаў
народа забяспечыла нябачаны рост яе ўплыву, рост
яе рады. У музеі паказана пісьмо радавога салдата
з Заходняга фронту рэдактару большэвіцкай газеты
«Окопная правда» з прось-
бай дапамагчы ўступіць у
рады партыі большэвікоў:

«30 мая ст. ст. 1917 г.

Тав. рэдактар, я жадаю
запісацца членам РСДРП
у большэвіцкую фракцыю,
але не ведаю, як гэта зра-
біць... Я вельмі хачу быць
членам той партыі, куды
мяне пастаянна цягне, і я
думаю, што адлегласць ро-
лі адыгрываць не будзе».

Чэрвень 1917 г. І Усе-
расійскі з'езд Советаў.

У цэнтры стэнда — па-
майстэрску выкананы ма-
люнак мастака П. Васіль-
ева «Ёсць такая партыя!»
У гарачым парыве вялікі
Ленін заяўляе аб гатоў-
насці большэвікоў узяць
усю паўнату ўлады ў свае
рукі; побач з ім І. В.
Сталін, Я. М. Свердлоў,
Ф. Э. Дзержынскі. Поў-
ныя злосці і нянавісці
твары меншавікоў.

У адказ на выказанае
меншавіцка - эсэраўскай
большасцю з'езду давер'е
палітыцы Часовага ўрада партыя выводзіць працоў-
ных на магутныя дэманстрацыі пратэсту, узмацняе
барацьбу за масы. У вітрыне экспаніруюцца тэксты
адкрытага пісьма і выступлення В. І. Леніна на Усе-
расійскім з'ездзе сялянскіх дэпутатаў. Тут-жа тэкст
прамовы на гэтым з'ездзе М. В. Фрунзе, які вы-
ступіў ад імя сялян Мінскай губерні пад прозвішчам
беспартыйнага дэпутата Міхайлава з выкрыццём зя-
мельнай палітыкі Часовага ўрада.

Вялікая карціна мастака А. Любімава ярка адлюст-
роўвае работу гістарычнага VI з'езду партыі. Дэлега-
ты з напружанай увагай слухаюць даклад
І. В. Сталіна.

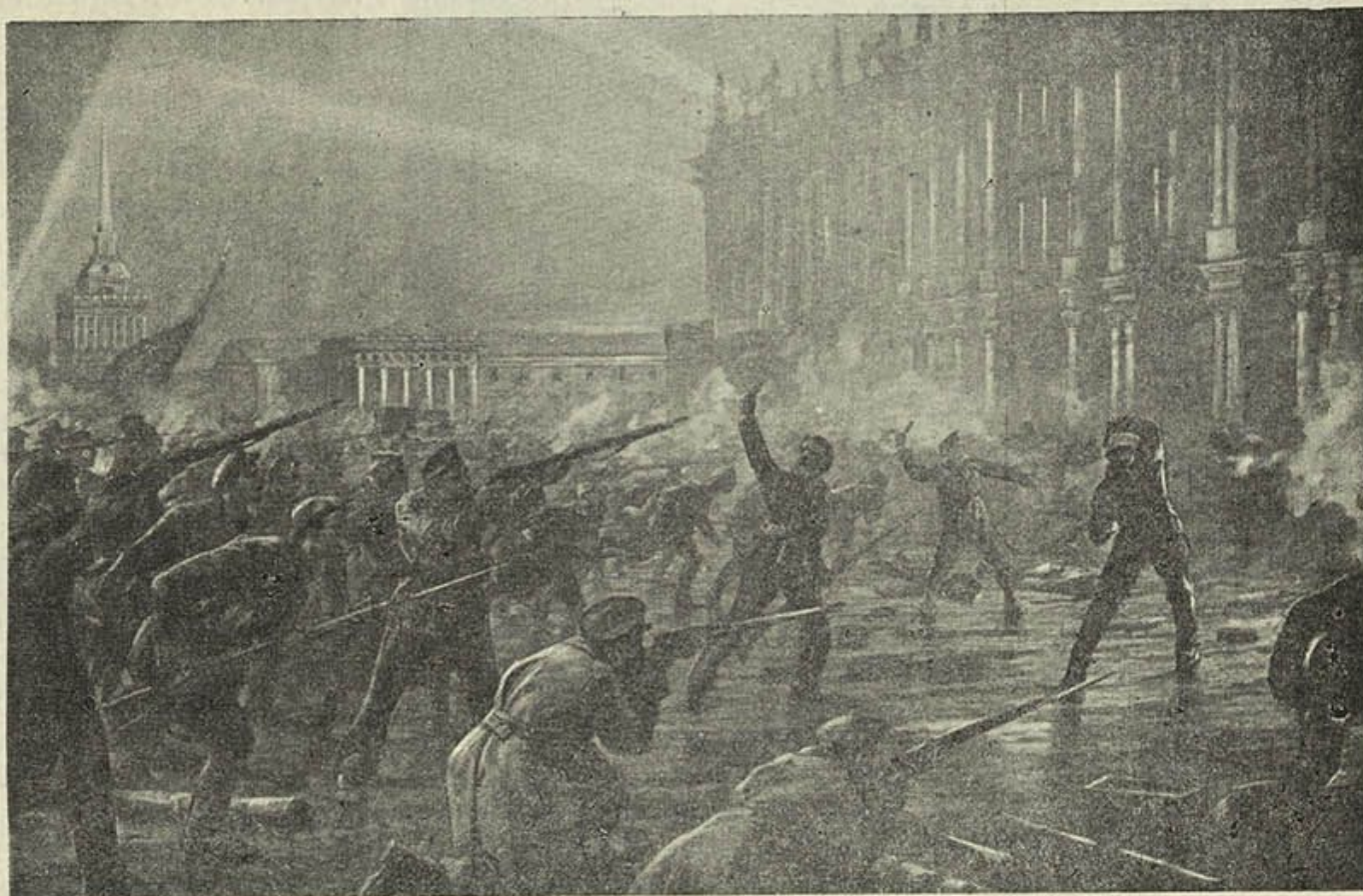
Пад карцінай, у цэнтры сцяны, — маніфест VI
з'езду партыі, які ўзяў курс на ўзброенае паўстанне,
на сацыялістычную рэвалюцыю.

Спецыяльная зала ў Музеі рэвалюцыі прысвечана
ўзброенаму паўстанню ў Петраградзе ў кастрычніку
1917 г. Хуткая перамога рэвалюцыі ў Петраградзе
была забяспечана бязмежным давер'ем шырокіх на-
родных мас да палітыкі партыі. Сярод дакументаў
гэтай залы мы бачым шматлікія рэзалюцыі калекты-
ваў працоўных, якія аднадушна патрабуюць пачатку
паўстання і перадачы ўсёй улады Советам. Сярод
іх — рэзалюцыі працоўных Віцебскай, Магілёўскай
і іншых губерняў Беларусі.

На карціне мастака С. Лупава паказана гістарыч-
нае пасяджэнне ЦК партыі 10 кастрычніка 1917 го-

да, на якім, як непахісны для партыі закон у бараць-
бе са штрэйкбрэхерамі Зіноўевым і Каменевым, была
прынята ленінская рэзалюцыя аб паўстанні, фотако-
пія якой прадстаўлена тут-жа. Здраднікі Каменеў,
Зіноўеў, Троцкі выдаюць план і тэрміны паўстання
ворагу. Апярэджваючы контррэвалюцыю, наша
слаўная партыя, кіруемая геналяльным Леніным, са-
рвала планы ворага і забяспечыла перамогу Вялікага
Кастрычніка.

У гэтай зале асабліва многалюдна. Ад экспаната
да экспаната праходзяць наведвальнікі, уважліва
учытваюцца ў неўміручыя радкі ленінскіх дакумен-
таў, разглядаюць зброю ўдзельнікаў паўстання, на-
рукаўныя павязкі членаў ваенна-рэвалюцыйных ка-

ШТУРМ ЗІМОВАГА ПАЛАЦА. 1917 Г.

З карціны мастака Кузнецова.

мітэтаў, мадэль легендарнага крэйсера «Аврора»,
які гromам сваіх гармат абвясціў 25 кастрычніка
1917 г. пачатак новай эры — эры вялікай сацыялі-
стычнай рэвалюцыі.

Велізарнае палатно мастака І. Сярэбранага адлюст-
равала выступленне В. І. Леніна на II Усерасійскім
з'ездзе Советаў 26 кастрычніка 1917 г. Сярод дэле-
гатаў з'езду было 46 прадстаўнікоў працоўных Бела-
русі. Тут-жа сусветна-гістарычныя дэкрэты савецкай
улады аб міры, аб зямлі, аб уладзе, падпісаныя
В. І. Леніным і І. В. Сталіным.

У Мінску сацыялістычная рэвалюцыя перамагла
ў той-жа дзень, што і ў Петраградзе. У музеі экспа-
ніруюцца загад № 1 выканкома Мінскага Совета рабо-
чых і салдацкіх дэпутатаў ад 25 кастрычніка 1917 г.
аб пераходзе ўлады ў рукі Совета.

Велізарную дапамогу ў арганізацыі савецкай ула-
ды на Беларусі аказаў брацкі рускі народ. У зале
ёсць фатаграфія бронепоезда, прысланага з батальё-
нам салдат 60 сібірскага палка ў ноч на 2 лістапада
1917 г. на дапамогу Мінскаму Совету; фатаграфія
балтыйскіх марак, якія разграмілі 20 лістапада
1917 г. контррэвалюцыйную стаўку ў Магілёве.

У дні 37-й гадавіны Вялікага Кастрычніка наро-
ды Савецкага Саюза даюць вялікую клятву і надалей
высока трымаць сцяг інтэрнацыянальнага згуртаван-
ня працоўных — важнейшы залог далейшых поспе-
хаў нашай айчыны на шляху да камунізма.

Моладзь акружыла Праскоўю Іванаўну Вішнякову.

Па правільным шляху

(З гутаркі старой куністкі Праскоўі Вішняковай з моладдзю Маскоўскага завода імя Владзіміра Ільіча)

ПРЫЙШЛІ да мяне вашы таварышы і папрасілі прыехаць на вечар, прысвечаны гадавіне Вялікага Кастрычніка, расказаць аб сваёй рабоце ў партыі, аб рэвалюцыі. Зразумела, цяжка расказаць аб усім...

Я ўступіла ў партыю пяцьдзесят год назад, у той знамянальны год, калі адбыўся другі з'езд Расійскай сацыял-дэмакратычнай рабочай партыі. Тады я была проста работніцай на кансервавай фабрыцы ў Екацерынадары (цяпер Краснадар). Працаваць-жа пачала з сямі год — падносчыцай на шклянным заводзе. Вельмі хацелася вучыцца, але бацькі не маглі даць мне адукацыю. Як добра, што вы не ведалі такога жыцця!

Аднойчы бацька прывёў у дом незнаёмага чалавека. З размовы можна было зразумець, што незнамец лічыцца палітычна ненадзейным і мае «воўчы білет». Калі ён з'явіўся ў доме ў другі раз, мы пазнаёміліся бліжэй. Ён аказаўся піцёрскім рабочым. Яго зволілі з работы за ўдзел у забастоўках. Крыху пазней сустрэлася я са студэнтамі, якія таксама прыехалі з Піцера: іх праследавалі за ўдзел у студэнцкіх «непарадках», як тады гаварылі. Яны многае растлумачылі мне і ад імя падпольнай партыйнай арганізацыі пачалі даваць даручэнні: распаўсюджаць лістоўкі, паведамляць рабочым аб сходах. Ад піцёрскага рабочага і студэнтаў я даведалася, што трэба чытаць, навучылася зразумець, хто прыяцелі рабочых і сялян і хто іх ворагі.

У 1903 годзе нарастаючай хваляй узніклі ў розных кутках Расіі забастоўкі. Мне давялося ўдзельнічаць у адной з іх. Гаспадар макароннай фабрыкі вырашыў зволіць усіх мужчын, а на іх месца набраць жанчын з нашай кансервавай, якая таксама належала яму. Няцяжка разгадаць, чаму фабрыкант прыняў такое рашэнне. Жаночая-ж праца раней, да рэвалюцыі, як і зараз у буржуазных краінах, аплатавалася значна танней.

Працоўным людзям заўсёды трэба дзейнічаць за адно, падтрымліваць адзін другога. І нашы жанчыны не толькі адмовіліся ісці на макаронную фабрыку, але і вырашылі выступіць разам з рабочымі гэтага прадпрыемства супроць гаспадара. Былі выстаўлены патрабаванні: прыняць зволеных, павысіць расцэнкі і абавязаць майстроў абыходзіцца з рабочымі пачалавечаму. Як вырашылі, так і зрабілі. Мы аб'явілі забастоўку і пайшлі ў галоўную кантору да гаспадара, дзе нас сустрэлі выкліканыя адміністрацыяй казакі. Але гэта няўдача не збятэжыла нас.

Усюды выступленні пролетарыята ўзначальвалі камітэты, якімі кіравалі большэвікі. І мы выбралі камітэт, пайшлі на іншыя фабрыкі і арганізавалі там забастоўкі салідарнасці. Гаспадару прышлося задаволіць нашы патрабаванні.

А праз некалькі дзён мяне арыштавалі. Праўда, выпусцілі праз тры месяцы, але занеслі ў «чорныя спісы». Восі і я аказалася з «воўчым білетам»!

У тыя часы яшчэ не ўсе простыя людзі ўяўлялі сабе, хто такія большэвікі і за што яны змагаюцца. Працавалі рэвалюцыянеры ў падполлі, газет у іх на месцах не было, пісьменных людзей не хапала. Царскія жандармы і паліцэйскія запалохвалі народ турмой і катаргай. Яны ставілі знак роўнасці паміж барацьбітом за справу рабочага класа і злачынцам.

«У турму, — гаварылі яны, — добрыя людзі не трапляюць, у турму садзяць толькі разбойнікаў».

Буржуазія заўсёды была верная сабе. І па гэты дзень рэакцыйны друк капіталістычных краін спрабуе зацямніць свядомасць працоўных мас паклёпам на куністаў і ўсіх прагрэсіўных людзей.

Але цяпер рабочыя і сяляне ўсяго свету ўсё лепш і лепш разбіраюцца і ў людзях і ў партыях.

Памятаю першы вобшык на нашай кватэры. Паліцэйскія не сароміліся, яны літаральна ўвесць дом перавярнулі ўверх дном — і нічога не выявілі, хоць лістоўкі, па сваёй нявартнасці, я захоўвала ў сябе дома.

У нашай сям'і рана пазнаёміліся з горам. Маці яшчэ прыгоннай на паншчыне, да вызвалення сялян, пазнала і бізуны і розгі. Нялёгкім было і жыццё бацькі, але ён назаўсёды захаваў дабрату і спагадлівасць да чужога гора. І што больш за ўсё мяне радавала ў бацьках — вера ў добрае, у перамогу справядлівасці.

Таму я не здзівілася, што, застаўшы мяне некалькі лістоўкамі ў руках, маці спакойна спытала:

— Што ў гэтых лістоўках напісана? — і папрасіла прачытаць ёй уголас.

Сядзела яна на куфры ў нашай каморцы, слухала, у першы раз слухала простыя, праўдзівыя лінінскія словы, а потым устала, перахрысціла мяне і сказала:

— Ідзі, дачка, аддай усё гэта, каму трэба, такое слова дарэмна прападаць не павінна!

А праз некалькі месяцаў, калі пасадзілі мяне ў турму, маці сама стала разносіць лістоўкі па фабрыках. Яна нават насіла рабочым зброю. Непісьменная жанчына ні разу не пераблытала ні адрасу, ні яўкі.

Шмат і зараз у буржуазных краінах такіх матак, якія натхняюць сваіх дзяцей на самаадданую барацьбу за шчасце людзей, за мір на зямлі.

Падтрымліваемая пачуццём сям'і, я ўсёй душой аддалася рэвалюцыйнай справе. Разам з іншымі таварышамі.

рышамі вяла агітацыю ў казацкім палку. Гэты полк у рэвалюцыю 1905 года адмовіўся ўдзельнічаць у падаўленні паўстання рабочых.

У 1906 годзе мяне зноў арыштавалі, але таварышы дапамаглі мне ўцячы са зняволення. Пачалося нелегальнае жыццё, пераезды з горада ў горад. У ліку іншых дэлегатаў, якія ўдзельнічалі ў нарадзе кубана-чарнаморскай партыйнай арганізацыі, мяне ў трэці раз арыштавалі, закавалі ў ланцугі. Але ніхто з арыштаваных не паў духам і не сумаваў. Мы былі цвёрдыя, таму што змагаліся за шчасце народнае.

Вышла я з крэпасці ў 1912 годзе. Вясной гэтага года рэвалюцыя была ўжо на ўздыме, камуністы зноў збіралі сілы народа на барацьбу. Але хутка, вы ведаеце, пачалася імперыялістычная вайна. Па заданню Петраградскага партыйнага камітэта я перавозіла з Фінляндыі літаратуру, якая прыходзіла туды з Швейцарыі ад Леніна, які ўказваў народу выхад з імперыялістычнай вайны. Потым новы арышт і ссылка ў Якуцію. Па дарозе ў ссылку нас, 35 большэвікоў, застала Лютаўская рэвалюцыя, і мы вярнуліся да сваёй партыйнай работы.

Вы ведаеце, які гэта быў цяжкі і цудоўны час — ад Лютага да Кастрычніка. Восем месяцаў напружанай барацьбы, рашаючыя дні перад бурай! Я жыла ў той час у Екацерынадары. Была там і ў дні перамогі Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі, якая адкрыла новую эру ў гісторыі чалавецтва.

Пачаліся гады грамадзянскай вайны і барацьбы з інтэрвенцыяй. Памятаю, аднойчы я прыехала з фронту ў Маскву і па даручэнню сваёй армейскай арганізацыі прыйшла да Леніна. Холадна і голадна было ў тых гадах ў сталіцы. Владзімір Ільіч сустрэў мяне ветліва, аб многім распытаў, уважліва выслухаў, сказаў, што мы, камуністы, абавязаны клапаціцца аб кожным салдаце, кожным чырвонаармейцу — ці пад'еўшы ён, ці здаровы.

Размова адбывалася ў крэмлёўскай сталовай за талеркай чачавічнай пахлёбкі. Ільіч вельмі дрэнна выглядаў; відаць было, што ён хворы і недадае. Але цікавіўся ён галоўным чынам тым, як жывем і чым харчваемся мы, франтавікі, які настрой у воінскіх час-

цах. Вялікі арганізатар перамог нашага народа Ленін быў прыцэлем, блізкім і родным усім працоўным.

Перад ад'ездам, калі я зайшла развітацца, Владзімір Ільіч збянтэжана перадаў мне маленькі вузельчык.

— Гэта Надзежда Канстанцінаўна прасіла перадаць вам, — сказаў ён.

Я разгарнула вузельчык ужо ў цяплушцы поезда, які ішоў на фронт. Вакол сабраліся людзі: усім цікава было зірнуць на падарунак Ільіча. У вузельчыку аказаліся два кавалачкі цукру, некалькі бульбін, маленькая велічыня з пачак запалак скібка хлеба і два невялікія кавалкі селядца. Дзённы паёк сям'і старшыні Савета Народных Камісараў! Я не слабы чалавек, але слёз сваіх тагачасных ніколі не забуду...

Праз некалькі дзён партыйная арганізацыя фронту паслала мяне як агітатара ў адзін з палкоў. Вядома было, што варожым элементам удалося там выклікаць незадаволенне ў салдацкіх радах. Я доўга думала тады, аб чым сказаць гэтым людзям, каб усяліць у іх веру ў перамогу нашай справядлівай справы.

І я расказала чырвонаармейцам аб галодных дзецях Масквы, аб тым, як змагаецца партыя, як змагаюцца Ленін і Сталін за народнае шчасце і свабоду... Раніцай увесь полк, як адзін чалавек, пайшоў у бой, і калі-б вы ведалі, як ён біўся!

Пераадольваючы велізарныя цяжкасці, партыя прывяла народы нашай краіны да поўнай перамогі над інтэрвентамі і белагвардзейцамі. Была адноўлена разбураная вайной народная гаспадарка і выпрацаван план сацыялістычнай індустрыялізацыі краіны і калектывізацыі сельскай гаспадаркі. Мы ўсе ведаем, які гіганцкі скачок уперад зрабіла наша Радзіма ў выніку ажыццяўлення гэтага плана. Пспехамі і перамогамі Савецкага Саюза захапляюцца працоўныя ўсяго свету.

І, святкуючы гадавіну Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі — найвялікшай рэвалюцыі ў гісторыі чалавецтва, кожны з нас гаворыць:

— Партыі мы абавязаны перамогай рэвалюцыі, ёй мы абавязаны тым, што ў нашай краіне перамог сацыялізм.

(«Советская женщина»)

Пісьмо з Казахстана

КОМСАМОЛЬЦЫ Беларусі, як і ўся моладзь нашай Радзімы, шчыра адгукнуліся на заклік Камуністычнай партыі і Савецкага ўрада добраахвотна паехаць на асваенне цалінных і абложных зямель.

Следуючы патрыятычнаму пачыну маскоўскіх комсамольцаў, мы, механізатары Дунілавіцкай МТС, таксама выявілі жаданне добраахвотна паехаць на сталае жыхарства ў Казахстан. Зараз я працую ў новаарганізаваным збожжасоўгасе «Барвінаўскі» (Урыцкі раён Кустанайскай вобласці). Казахстан уяўляўся нам дзікім краем, калі мы ад'язджалі. Аднак аказалася, што тут такая-ж прырода, да якой прывычаліся беларусы. Соўгас наш знаходзіцца ў прыгожай мясцовасці, на беразе возера Ішым. Вакол — бярозавы гай.

Здаецца, не так даўно мы вадзілі трактары па калгасных палях Беларусі. Цяжка было расставіцца са сваім калектывам. На развітан-

Прывітанне да нас!

не я дала сяброўкам-механізатарам слова апраўдаць давер'е партыі.

Мінула поўгода, як я працую на цалінных землях брыгадзірам трактарнай брыгады № 7 другога аддзялення. У брыгадзе 4 трактары: два «С-80» і два «ДТ-54». Абслугоўваюць іх 23 чалавекі. За 6 месяцаў мы ўзнялі каля 4 000 га цаліны, 3 700 га задыскавалі, 3 000 га забаранавалі папараў у два сляды пад ураджай будучага года.

Шмат цяжасцей паўстала перад намі, але мы пераадолелі ўсе перашкоды.

Дарагія землякі беларусы! Вам не прыдзецца за нас чырванець. Вы можаце ганарыцца ком-

самольцамі Беларусі, асабліва механізатарамі. За перавыкананне гадавога задання да ўрадавай узнагароды прадстаўлены многія нашы землякі.

Мы ўжо канчаем палявыя работы і хутка пераедзем на цэнтральную сядзібу соўгаса, дзе для нас пабудаваны цёплыя і ўтульныя зборныя домкі.

Дзяўчаты-механізатары Дунілавіцкага раёна! Прывітанне да нас у Казахстан. Мы зноў будзем працаваць дружнай вясёлай сям'ёй.

Сёлета ў нас не было жаночай трактарнай брыгады, але на той год будзе, паколькі 8 трактарыстак скончыла школу механізацыі сельскай гаспадаркі. У нашай вобласці арганізавана 19 новых соўгасаў, а ў 1955 годзе іх будзе не менш 90. Вось чаму нам патрэбна шмат тэхнікі і кадраў.

Ад імя калектыву нашай брыгады заклікаю вас, дарагія сябры: прывітанне да нас у Казахстан.

Ганна ВІДУЛІНА,

брыгадзір трактарнай брыгады.

ІЛЬНАВОДЫ

УЖО восень абсыпала дрэвы пазалотай, клінамі цягнуцца ў вырай гусі. На палях ужо няма таго гоману, які яшчэ не так даўно будзіў цішыню калгасных прастораў грукатам трактараў, стракатаннем жніярак. Восень — дбайная гаспадыня — прыбрала ўсе дары лета, звезла іх у гумны, у свірны, завяршыла ў стагі, і апусцілася цішыня на палеткі. Але гэтая цішыня толькі ўяўная. У калгасах кіпіць работа ўсюды: у свірнах, у пунях, у гумнах. Там ляскуць церніцы, там сакоча трыер, гудзе лёнапрацоўчы агрэгат. А прыслухаешся — і ў полі пачуеш яшчэ песню. Праўда, яна не такая вясёлая, як жніўная; гэтая песня крыху падобная на самую восень, але і ў ёй многа той своеасаблівай радасці, якую нясе хлебаробам восень — пара багацця, пара працоўнай славы, пара вялікіх здабыткаў працы.

Па прасёлачнай дарозе, што ідзе ад новагрудскага шасэ туды, аж на Любчу, конна едзе чалавек. Ён захутаны ў цёплае паліто і раз-по-раз шморгае паводдзе, каб конь больш бадзёра бег. Гэта старшыня калгаса імя Молатава Канстанцін Сярогін. Ён толькі што быў у райкоме партыі ў першага сакратара Івана Фёдаравіча Мікуловіча. І не ён адзін там быў, былі там і старшыні калгасаў: «Новае жыццё» т. Капытка, «Зара кунізіма» т. Пахолак і нават з далёкага калгаса імя Першага мая прыехаў Юльян Сыч. Усе яны ўважліва слухалі сакратара, які гаварыў:

— Я вас сабраў не на нараду, выклікаў не на бюро, а проста, каб па-таварыску парадзіць вам, папрасіць вас як мага хутчэй узраўняцца з ільном. Ураджай мы вырастцілі цудоўны, слава аб нас пайшла па ўсёй рэспубліцы, і трэба, каб гэтая слава была сапраўды заслужаная.

Вось чаму Сярогін проста з райкома, не завітаўшы нават у кантору, ехаў у першую брыгаду Турка Астапа. Там сёння ўстанавілі лёнапрацоўчы агрэгат «ТЛ-40». Яму карцела паглядзець, як працуе гэты агрэгат, якое будзе валакно. Насення звеннявой гэтай брыгады Каляда Надзея і Базар Вольга сабралі па 10 цэнтнераў з гектара, а якое будзе валакно, яшчэ нямаведама.

Брыгадзір калгаса імя Якуба Коласа Карэліцкага раёна Уладзімір Шушкевіч аглядае ільновалакно звеннявой Марыі Сак. Яе звяно з плошчы ў 6 гектараў атрымала па 7,3 цэнтнера насення і па 8,9 цэнтнера валакна з гектара. Валакно здана дзяржаве 16 нумарам. Кожны гектар ільну даў калгасу больш 25 тысяч рублёў прыбытку.

Фото Л. Эйдзіна

Сярогін прыехаў на калгасны двор акурат тады, калі машына ўжо была ўстаноўлена ў старой пуні непадалёк ад сушылі і машыніст Аркадзь Заяц распараджаўся ўжо каля яе: расстаўляў людзей, камандаваў, якімі жменькамі падаваць у мялку трасту. Звеннявая Вольга Базар, смуглявая, яшчэ маладая і рухавая жанчына, як толькі ўбачыла старшыню, адразу звярнулася да яго.

— Можна-б не трэба было з майго звяна пачынаць, таварыш старшыня, я звеннявая маладая, дык маё звяно і сунуць туды, куды не трэба.

— А чаму туды, куды не трэба? Наадварот, гэтак-ж гонар табе, што ў тваім першым звяне машына працуе.

— А калі яна папсуе?

Гэта, відаць, пакрыўдзіла гонар машыніста, і ён, разгнэўшыся, з нейкай нават злосцю сказаў:

— Ты-б, Вольга, менш языком менціла...

Потым Аркадзь крыкнуў трактарысту, які ўжо сядзеў на трактары:

— Уключай!

Машына неяк плаўна кранулася, затарахцелі ўхаластую вальцы ільномялкі, зашумеў барабан ільнотрапалкі. Вольга стаяла каля ільномялкі, дзе Башко Вольга і Туран Соф'я бралі жменькамі высушаную трасту і падавалі ў вальцы. Машына, здавалася, аж захлыналася, не могучы перажаваць жмені ільну. Аркадзь падышоў да жанчын і параіў ім падаваць трасту меншымі жменькамі. А Вольга Базар была ўжо каля другога канца агрэгата, дзе старая Домна Турак з Кацярынай Бабко здымалі срабрыстыя жмені валакна. Вольга ўзяла адну такую жменю і паглядзела, ці не пакідае машына кастрыцы ў сярэдзіне. Тым часам падышла і Надзея Каляда. Яна, нібы чужая тут, крыху пастаяла каля шулы, паглядзела збоку і толькі тады, калі старшыня, заўважыўшы яе, спытаў: — А ты, Надзея Паўлаўна, чаго тут? — яна падышла да машыны, узяла жменю валакна, паглядзела і адказала на запытанне старшыні:

— От-жа прыйшла паглядзець, чаго варта гэтая машына.

— Ну і што?

— Здаецца, добра робіць, нічога не скажаш. Давядзецца і мне папрасіць яе, каб жанчыны рук на церніцах не адбівалі.

Машына працавала поўным ходам, калі ля пуні з'явілася райкомаўская «Победа» і з яе вышлі Мікуловіч і загадчык раённай канторы «Заготлён» Башкоў. Ён спрактыкаваным вокам зірнуў на павесмы ільну, узяў адну жменю ў рукі і, нібы паважыўшы яе, сказаў:

— Шаснаццатым, а то семнаццатым нумарамі прыём гэты лянок. Бачыце, які валакністы, — звярнуўся ён да сакратара райкома.

— Я яшчэ летам бачыў, што ён валакністы.

І ўжо звяртаючыся да звеннявой, Мікуловіч сказаў:

— Значыць ты, Вольга, вырастціла багацце для калгаса, ды і для сябе. Гэта-ж тваё звяно з 8 гектараў дасць прыбытку калгасу самае мала каля 200 тысяч рублёў ды звяно Надзеі Паўлаўны столькі-ж. Вось вам амаль поўмільёна адна толькі першая брыгада. А ўвесь калгас са 100 гектараў, калі будзем браць па 20 тысяч рублёў прыбытку на гектар, дык і то 2 мільёны рублёў, а вы-ж возьмеце больш. Вось якое багацце вырастцілі.

жанчынкі, вашы залатыя рукі. Толькі даводзьце ўсё да ладу, да парадку, і лянok прынясе дастатак у вашы хаты.

Жанчыны слухалі сакратара райкома, і вочы іх аж разгараліся. Ім, відаць было, хацелася працаваць яшчэ лепш, больш заўзята, бо іх працу бачыць, цэніць родная дзяржава, а што можа быць чалавеку больш прыемна, калі ён на віду ў народа і народ удзячны яму за яго сціплы ўклад у агульную скарбніцу чалавечага шчасця.

Мікуловіч спяшаўся. Яму хацелася пабываць яшчэ да змяркання ў калгасе «Новае жыццё», асабліва ў звяне Евы Карачан. Гэтая сціплая сялянская дзяўчына падабалася сакратару за яе напорыстасць і баявітасць. Ён добра памятае, калі ў сакавіку на семінара да любчанскіх ільнаводаў паехалі звеннявыя Карэліцкага раёна. Любчанскія ільнаводкі Вера Камар, Вольга Краскоўская, Марыя Лазука, расказваючы пра свой багаты вопыт карэліцкім ільнаводкам, з нейкім гонарам глядзелі на іх, як глядзяць, скажам, старэйшыя вучні на першакласнікаў. Ева тады ўважліва ўсё слухала, але недзе ў сярэдзіне нешта шчымела ў яе. Яна папрасіла слова:

— Вось што я вам скажу, дарагія нашы любчанскія настаўніцы. Нам яшчэ пакуль няма чым хваліцца, але спадзяюся, што ўвосень і мы зможам пахваліцца перад вамі. У нас гэткія-ж працавітыя рукі, як і ў вас. У нас гэткае-ж, як і ў вас, жаданне — вырасціць цудоўны лён. І мы яго вырасцім.

Сакратар паехаў на палявой дарозе туды якраз, дзе магло быць звяно Евы Карачан. І вось, уз'ехаўшы на землі калгаса «Новае жыццё», ён убачыў жанчын. У лажку яны падымалі лён і ставілі яго ў мэндлікі. Калі машына падышла бліжэй, Іван Фёдаравіч заўважыў сярод жанчын Еву. Яна была ў цёплай ватоўцы. Хусціна была так завязана, што шчытна аблягала лоб. Дзяўчына, убачыўшы сакратара райкома, неяк у першы момант збянтэжылася, але хутка прыйшла ў роўнавагу, і ўжо ў гаворцы яе адчувалася тая ўпэўненасць, якая адрознівае чалавека, ведаючага сваё месца і сваю цану.

— Як у цябе справы, Ева? — запытаўся сакратар.

— Добрыя, Іван Фёдаравіч... От засталася яшчэ падняць гектара з паўтара трасты, і квіта ўсё.

— Як квіта ўсё? А мяць?

— Дык мы-ж раздзяліліся на дзве групы. Адна мне лён, а мы вось збіраем са сцелішча.

— Ну і па колькі валакна выйдзе?

— Ды цэнтнераў, бадай, па дзесяць.

Мікуловіч і сам ведаў, што выйдзе не менш як па 10 цэнтнераў. Звяно-ж Евы Карачан сабрала па 8,7 цэнтнера насення. А валакна больш яшчэ павінна быць, бо лён той, як лес. Ён усё дазвання ведаў пра работу звяна на працягу ўсяго лета. Аднаго разу, вось гэтак-жа, як цяпер, надвячоркам ён заехаў на ўчастак Евы Карачун. Тады звяно церабіла палеглы лён — жанчыны ўжо збіраліся ісці дахаты... Іван Фёдаравіч жартам сказаў да Евы:

— Ты, звеннявая, хоць-бы песню якую арганізавала. З такога ільну нельга без песні ісці.

Ён цяпер помніць, як Ева тады адказала:

— Тут, Іван Фёдаравіч, з гэтым ільном за дзень як наспяваешся, дык ледзь дахаты дойдзеш.

Прыпомнілася Івану Фёдаравічу і тое, як Ева некалькі разоў бегала ў суседні калгас імя Варашылава Любчанскага раёна ў звяно Веры Камар і кожны раз, прыйшоўшы адтуль, гаварыла членам свайго звяна:

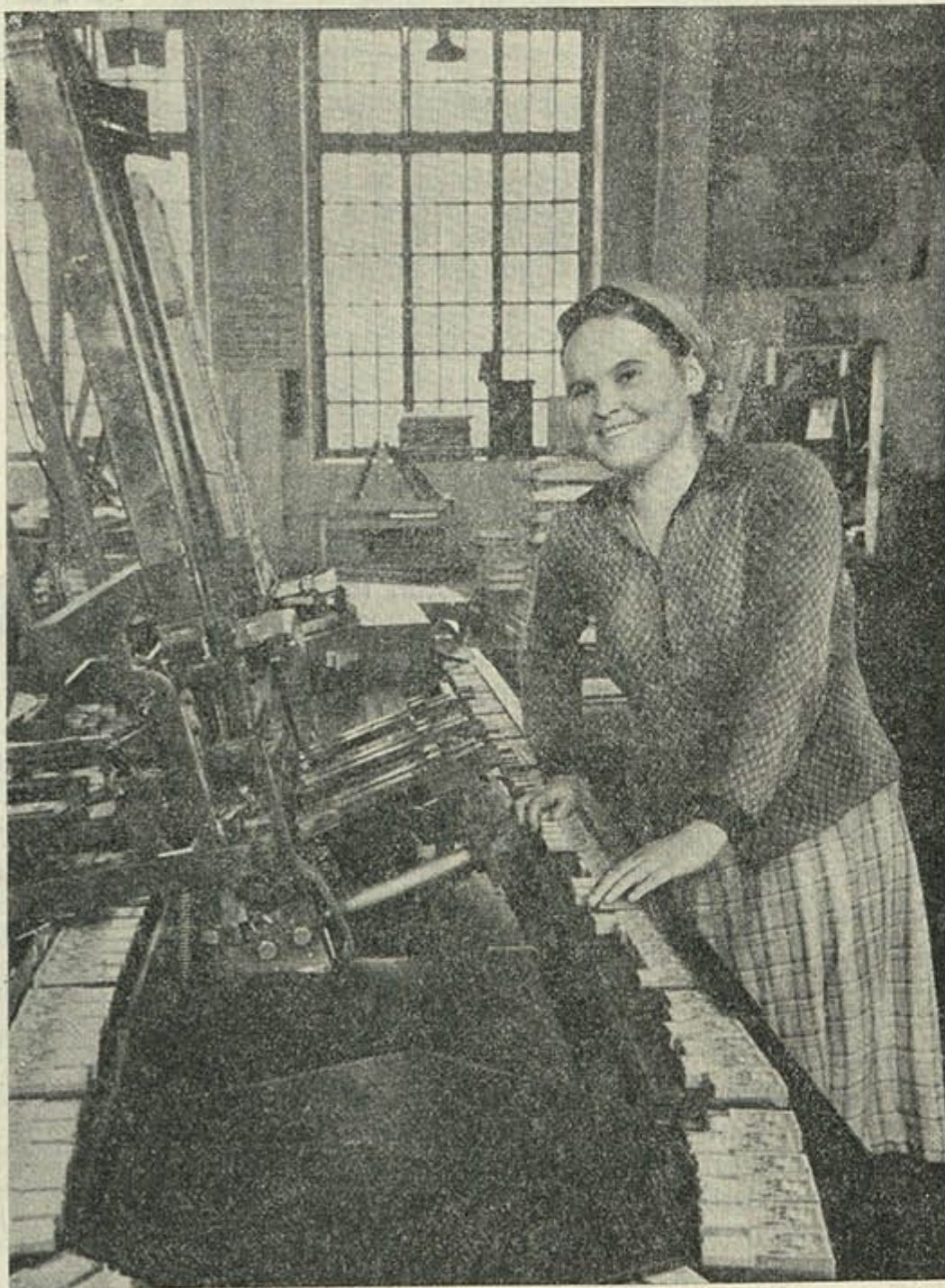
— Нічога, жанчынкі, не журыцеся, не адстанем ад любчанцаў, а то можа яшчэ і перагонім. Няхай яны не фанабэрацца.

Цяпер і Іван Фёдаравіч бачыў, што звяно Евы не адстала ад Веры Камар. Не адсталі і звенні Валянціны Рахманька, Надзі Краскоўскай, Соні Шэсцель. Не адстаў і ўвесь калгас «Новае жыццё», які на плошчы ў 130 гектараў сабраў па 8,3 цэнтнера ільнонасення ды не менш, калі не больш, возьме валакна. Па самых сціпрых падліках ільнаводства дасць калгасу прыбытку больш за 3 мільёны рублёў.

Не адстаў і ўвесь Карэліцкі раён, які ўпершыню ў сёлетнім годзе засяваў ільном 1.300 гектараў. Паводле папярэдніх падлікаў, лён дасць раёну каля 24 мільёнаў рублёў прыбытку. З 18 калгасаў дзякуючы ільну 14 стануць мільянерамі. Але галоўнае не толькі ў прыбытках. Галоўнае ў тым, што ў працы выраслі людзі, што сціплым вясковым жанчынам, такія, як Ева Карачан, Надзея Каляда, Вольга Базар і сотні іншых, узняліся ў сваёй працы да майстэрства. А гэта — вышэйшая асалода, вышэйшы стымул працы.

Раман САБАЛЕНКА

Карэліцкі раён,
Гродзенская вобласць.

Машыністка Барысаўскага фанерна-запалкавага камбіната комсамолка Яўгенія Садлуцкая сістэматычна перавыконвае вытворчыя заданні пры выдатнай якасці. На здымку: Я. Садлуцкая. Фото В. Дагаева

Дэлегацыя англійскіх жанчын на Мінскім аэрадроме.

АНГЛІЙСКІЯ ЖАНЧЫНЫ Ў БАРАЦЬБЕ ЗА МІР

У канцы верасня ў Мінску пабывала дэлегацыя жанчын Англіі, якая гасціла ў Савецкім Саюзе па запрашэнню Антыфашысцкага камітэта савецкіх жанчын. Па просьбе рэдакцыі член дэлегацыі Элеанор Агнес Эстэнсен напісала змешчаны ніжэй артыкул аб барацьбе жанчын Англіі за мір.

ЖАНЧЫНЫ ўсяго свету хочуць міру, і, вядома, жанчыны Англіі не з'яўляюцца выключэннем. Самай важнай задачай для англійскіх жанчын з'яўляецца арганізацыя ўсіх жанчын для актыўнай барацьбы за мір. Члены жаночай кааператыўнай гільдыі на штогодняй канферэнцыі выступілі з заклікам забараніць вадародную бомбу, а таксама выказалі рэзкі пратэст супроць пераўзбраення Германіі.

Нацыянальная асамблея жанчын стараецца згуртаваць жанчын самых рознастайных поглядаў для агульнай барацьбы за мір. Задача асамблеі — згуртаваць католікаў веруючых, жанчын-кааператараў, членаў лейбарысцкай партыі, работніц і асабліва неарганізаваных хатніх гаспадынь Англіі.

Нацыянальная асамблея жанчын была арганізавана 8 сакавіка 1952 года, калі войскі нашай краіны ўдзельнічалі ў вайне ў Карэі. Зусім відавочна, што, змагаючыся за мір, асамблея ў першую чаргу павінна была змагацца за заканчэнне вайны ў Карэі.

Англійскія салдаты сталі ваеннапалоннымі ў Карэі, і маці і сваякі гэтых ваеннапалонных добраахвотна прыйшлі на I кангрэс асамблеі, каб заклікаць усіх жан-

чын Англіі дапамагчы ім у барацьбе за заканчэнне вайны і за зварот іх сыноў. Я асабліва добра памятаю адну маці — пані Кэмпбел з Ліверпуля. Яна сказала: «Я каталічка, я ніколі не займалася палітыкай. Зараз я патрабую міру і звароту майго сына на радзіму». Яна дапамагла Нацыянальнай асамблеі жанчын арганізаваць больш ста жанчын — сваячак ваеннапалонных у Карэі, якія жывуць у розных канцах Англіі, і яны выступілі з пратэстам супроць працягу вайны. Яны пайшлі з ёй у палату абшчын і патрабавалі, каб члены парламента прынялі меры да спынення вайны ў Карэі. На працягу ўсяго гэтага перыяду жанчыны ва ўсёй Англіі арганізавалі дэманстрацыі з плакатамі, якія заклікалі да заканчэння вайны, да пачатку перагавораў аб міры і звароту англійскіх салдат на радзіму.

Мы, члены Нацыянальнай асамблеі жанчын, разумеем, што наша барацьба за мір не з'яўляецца ізаляваным рухам. Яна звязана з усім, што робіцца жанчынамі нашай краіны кожны дзень. Так, напрыклад, калі закрываліся дзіцячыя сады, мы арганізавалі ўсіх за-

цікаўленых у гэтым жанчын і патрабавалі, каб дзіцячыя сады засталіся адкрытымі. Жанчыны патрабавалі, каб дзіцячыя сады не закрываліся з-за таго, што гэтыя сродкі патрэбны на ўзбраенне. Яны разглядалі велізарныя выдаткі на ўзбраенне, як пагрозу шчасцю і добрабыту сваіх дзяцей.

Жаночыя кааператыўныя гільдыі таксама пачалі кампанію супроць павышэння кошту жыцця. Многія жанчыны прынялі ўдзел у гэтай кампаніі, і многія жанчыны хадзілі з дома ў дом, на фабрыкі і па вуліцах, збіраючы подпісы. Усе тыя, хто збіраў гэтыя подпісы, ведаюць, што яны ніколі не сустракалі ад-

Дэлегацыя наведала калгас «Рассвет» Магілёўскай вобласці. На здымку: калгаснікі сустракаюць англійскіх гасцей хлебам-соллю.

Фото А. Гарэльчыка

мовы паставіць свой подпіс сярод рабочых. Куды больш двух мільёнаў чалавек паставілі свае подпісы, і тысячы жанчын арганізавана накіраваліся ў палату абшчын, каб уручыць гэтыя подпісы. Гэтая кампанія супроць павышэння кошту жыцця з'яўляецца неад'емнай часткай барацьбы за мір.

Жанчыны разумеюць, што калі яны будуць патрабаваць павышэння жыццёвага ўзроўню, меншая частка нацыянальнага бюджэту будзе асигнавана на ўзбраенне. Таму ўсё больш важным становіцца праводзіць сапраўды мірную нацыянальную палітыку.

Члены Нацыянальнай асамблеі жанчын усё больш разумеюць, што мы павінны выкарыстоўваць усе наяўныя сродкі, каб згуртаваць жанчын і прыцягнуць іх да барацьбы за мір. Толькі арганізацыяй сходаў нельга абмежавацца. Мы павінны ўцягваць усё больш і больш жанчын у гэты рух.

Лючыя

УГО РОНФАНИ

Мал. Ф. Бараноўскага.

Дэлегацыя жанчын Англіі наведла Мінскі палац піонераў. На здымку: члены дэлегацыі ў студыі выяўленчага мастацтва.

Фото П. Наватарова

Мы разумеем, што пераўзбраенне Германіі з'явіцца для нашай краіны вялікім няшчасцем, якое прывядзе да вайны. Мы далучаемся да многіх відаў руху рабочага класа супроць пераўзбраення былых нацыстаў. Нацыянальная асамблея жанчын звярнулася да нямецкіх жанчын з заклікам прыехаць і выступіць на вялікіх мітынгх і сходах па ўсёй краіне, каб даказаць нашаму народу, асабліва нашым жанчынам, што нямецкія жанчыны таксама хочуць міру.

У гэтым годзе Нацыянальная асамблея жанчын звярнулася з хваляючым заклікам да дэлегатаў — змагацца за мір супроць пераўзбраення Германіі. Грамадзянка Федзі Вікерс, якая трапіла ў час вайны пад бамбардыроўку ў Лондане і страціла абедзве нагі, сказала: «Кожны крок, які я раблю, напамінае мне аб усіх жахах вайны. Я малю бога, каб нашы дзеці ніколі больш не бачылі вайны».

У заключэнне я хачу сказаць, што нашы жанчыны і ўдзельнікі руху за мір чэрпаюць сілы з усведамлення таго, што народы Савецкага Саюза імкнуцца да міру. Мы ведаем, што народ, які перанёс такія вялікія пакуты і які праводзіць такое велізарнае мірнае будаўніцтва, з'яўляецца рухаючай сілай у барацьбе за мір. Мы таксама ведаем, што сілы міру ўмацаваліся з утварэннем пасля вайны краін народнай дэмакратыі і вялікай Кітайскай рэспублікі. Жанчыны Англіі, якія змагаюцца зараз за мір, упэўнены ў тым, што яны могуць прыцягнуць яшчэ больш жанчын для сумеснай барацьбы народаў свету за ўстанаўленне міру ва ўсім свеце.

Элеанор Агнес ЭСТЭНСЕН,
раённы сакратар Нацыянальнай асамблеі.

Нясцерпна цяжкое жыццё працоўных жанчын у сённяшняй Італіі. Больш 300 тысяч запісана на біржах працы. Гэта тыя, якія згодны на любую работу. Праца работніц аплатаецца намнога ніжэй, чым праца мужчын (напрыклад, на поўдні краіны — у два-тры разы). Уніжаюць чалавека і самі ўмовы прыёму на прадпрыемства. На многіх фабрыках пры паступленні на работу дзяўчаты павінны даць абяцанне не выходзіць замуж. Хоць у Італіі існуе закон, паводле якога жанчыне пры цяжарнасці прадастаўляецца часткова аплатаемы за кошт прадпрыемства водпуск, капіталісты абыходзяць гэты закон: яны проста звальняюць жанчыну, як толькі дзведваюцца, што яна цяжарная.

Але італьянскія жанчыны не хочуць мірыцца са сваёй нявольніцкай доляй. Яны ўсё актыўней уключаюцца ў барацьбу за свае правы, у барацьбу ўсяго народа супроць галечы і голаду, за палепшанне матэрыяльнага становішча працоўных, за мір і нацыянальную незалежнасць. Сто тысяч маладых італьянак з'яўляюцца членамі Федэрацыі італьянскай камуністычнай моладзі, многія тысячы аб'яднаны ў радах Саюза італьянскіх жанчын, у радах слаўнай Камуністычнай партыі Італіі.

Вялікую ролю ў справе выхавання народных мас адыгрываюць прагрэсіўныя пісьменнікі Італіі. Ярчай навелай, жывым нарысам аб жыцці саміх працоўных яны дапамагаюць народу ўсвядоміць яго становішча, знайсці той шлях, ідучы якім, можна пазбавіцца ўціску капіталу.

Аўтар змешчанай ніжэй навелы Уго Ронфани — прагрэсіўны італьянскі пісьменнік. Выхадзец з народа, актыўны дзеяч Камуністычнай партыі Італіі, ён у сваіх апавяданнях і навелах жыва адгукаецца на ўсе падзеі ў жыцці нацыі, адлюстроўвае ў сваіх творах надзеі і мары простых людзей, паказвае рост класавай самасвядомасці італьянскіх працоўных.

СТАРАЯ Тэрэза азірнулася, потым падышла да яе. Прыклаўшы далоні да рота і спрабуючы перакрычаць гул машын, яна сказала:

— Ты бледная, як смерць, Лючыя. Табе нядобра?

— Не, што ты? — Лючыя хутка паківала галавой. — Глядзі за станком, Тэрэза.

З глыбіні цэха майстар назіраў за жанчынамі.

Тэрэза нахілілася да Лючыі і дадала:

— Мне ты можаш сказаць, Лючыя. Я-ж даўно заўважыла, што ты чакаеш дзіця.

— Ты звяр'яцела? — спалохана сказала Лючыя.

Але Тэрэза працягвала:

— Я ўжо старая, Лючыя. Я адразу здагадалася, што ты цяжарная. Але не бойся, я нікому не скажу.

Лючыя паглядзела на яе трыожна і ўмольна.

У гэтую хвіліну на станку Тэрэзы абарвалася нітка, і матор,

металічна звякнуўшы, спыніўся. Майстар выцягнуў шыю, і Тэрэза, прыціскаючыся да сцяны, вярнулася на сваё месца.

Лючыі стала горш. Халодны пот пакрываў віскі. Яна цяжка дыхала. Душна. Гарачае паветра насычана найдрабнейшымі шэрымі валокнамі. Шум станкоў, пранізлівы і аднастайны, аглушае яе. Час-ад-часу туманная заслона засціла погляд, і сяброўкі, што стаялі ля станкоў, з белымі ад бавоўнавага пылу валасамі, здаваліся шэрымі рухавымі ценямі. Лючыя мацней сціснула зубы, каб перамагчы хвілінную слабасць.

Яна павінна была вытрымаць ва што-б там ні стала, таму што не магла страціць работу. «Яшчэ дзевяць дзён да сканчэння кантракту»... — падумала яна сабе.

Зараз фабрыка атрымала новыя заказы. Таму, пасля сканчэння тэрміну, дырэцыя, магчыма, прадоўжыць кантракт. І тады яна зможа спакойна чакаць дзіця: часткова аплачваемы водпуск, магчымасць вярнуцца на работу і, у выпадку неабходнасці, ложка ў бальніцы.

Але яна ведала таксама, што дырэцыя пільна сочыць за жанчынамі і, калі што-небудзь заўважае, па сканчэнні кантракту звальняе іх.

Так здарылася з Карлай. Карла была зусім маладая жанчына, амаль дзяўчына. Муж яе служыў у арміі, і яна была цяжарная. На фабрыцы яна толькі і гаварыла аб сваім дзіцяці. Расказвала ўсім, якія імёны яна выбрала для яго, і нават прыносіла, каб паказаць жанчынам, распашонкі і штонікі, падараваныя сваякамі. Яна была сама амаль дзіця, гэтая Карла. Яна адчувала сябе вельмі важнай, і была задаволена, калі мужчыны, якія працавалі на фабрыцы, віншавалі яе або ўступалі дарогу пры выхадзе.

Але скончылася тым, што дырэцыя таксама даведалася аб гэтым, і, калі тэрмін дагавору скончыўся, ёй казалі, што яна не патрэбна, і яе звольнілі.

І Лючыі хацелася-б расказаць усім на фабрыцы, што яна чакае дзіця. Шэсць год таму назад, калі нарадзілася Даніэля, было зусім па-іншаму. Тады Карло, яе муж, працаваў на «Кашыне Гроса» і адразу-ж пачаў абыходзіцца з ёй вельмі далікатна, прыносіў дамоў мноства добрых рэчаў, каб зрабіць ёй прыемнае: слівачнае масла, свежыя яйкі, раннюю гародніну.

У той дзень, калі яна ўпершыню адчула боль, яна пайшла сустракаць Карло і дайшла амаль да самай фабрыкі. Убачыўшы яе, ён вельмі спалохаўся, як быццам не ёй, а яму самому трэба было радзіць, і хацеў аднесці яе дамоў на руках. Яна адчувала сябе шчаслівай, нават калі болі ўзмацніліся.

Тады яна ведала, што ўсё гатова: бялізна была старанна адпрасавана і ляжала стосікамі ў скрынях; ложка ўпрыгожана шаўковымі стужкамі... Потым яна лягла ў пасцель, спакойна чакаючы акушэрку. І калі дзяўчынка пачала крычаць, неба за акном было ўсеяна буйнымі зоркамі...

Ёй даволі было захаваць сакрэт яшчэ дзевяць дзён, пакуль фірма абновіць кантракт. Потым яна магла расказаць навіну жанчынам, — і ўсе будуць віншаваць яе. І, магчыма, майстар перастане крычаць на яе, калі абарвецца нітка на яе станку. Яна змагла-б нават «пагаварыць» са сваім дзіцем, сказаць яму, каб яно не вельмі варочалася ў час работы, таму што хутка, як калісьці з маленькай Даніэлай, яны змогуць пайсці гуляць разам за горад, дзе многа-многа свежага паветра...

— Але ці магла яна, — зноў з жахам падумала Лючыя, у той час, як у вачах яе зноў памуцілася і ўсё навокал набыло іншыя формы і абрысы, — ці магла яна скрываць яшчэ свой сакрэт?

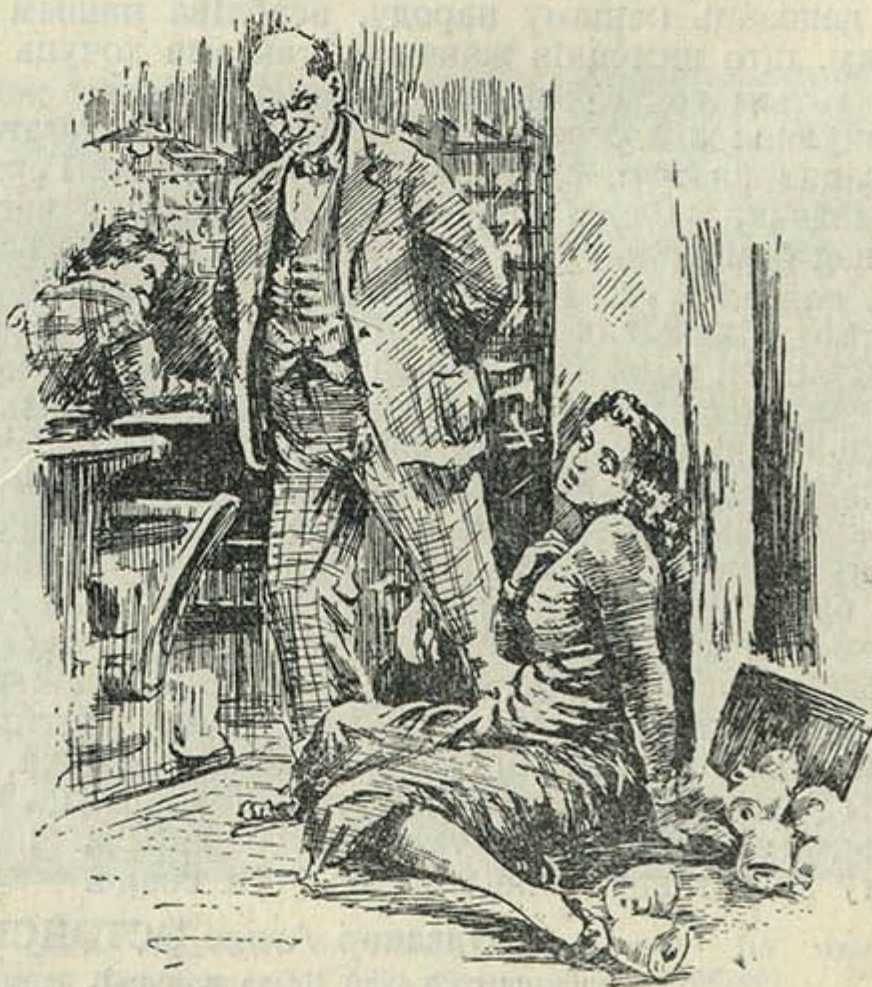
Тэрэза будзе маўчаць, але адміністрацыя была абавязана старанна сачыць за жанчынамі і паведамляць неадкладна, калі што-небудзь было «не ў парадку».

Яна адчула, што кропелькі поту на скронях сталі яшчэ халаднейшыя, і ўвесь цэх шалёна закруціўся вакол яе. Лючыя выцягнула рукі ўперад і, у той час, як станок з грукатам спыніўся, яна павольна спаўзла на падлогу. У гэтую хвіліну ёй здалося, што дзіця, — яе дзіця! — раптам вырвалася з яе рук, падбегла да працуючай машыны, тая схпіла яго, зацягнула ўнутр, павольна і бязлітасна перажаўваючы...

Яна сабрала апошнія сілы і крыкнула. Потым убачыла падбегваючага майстра.

І страціла прытомнасць.

Пераклад з італьянскай мовы
А. ШАЎНЯ

САЛАМЕЯ НЕРЫС

(Да 50-годдзя з дня нараджэння)

У ЛІТОЎСКАЙ савецкай літаратуры Саламея Нерыс займае адно з відных месц. Яе шчырыя, задушэўныя лірычныя вершы і паэмы вядомы не толькі ў Літве, але і ва ўсім Савецкім Саюзе і за яго межамі.

Літаратурны шлях пісьменніцы тыповы для многіх прадстаўнікоў прагрэсіўнай інтэлігенцыі Прыбалтыкі.

Саламея Нерыс пачала сваю творчую дзейнасць у буржуазнай Літве, але толькі пасля 1940 г., ва ўмовах савецкай Літвы, яе паэтычны голас набыў магутную сілу і непаўторную прыгажосць. У сваіх творах яна выказала думы і жаданні літоўскага народа, адлюстравала яго барацьбу за лепшую будучыню.

Нерыс — гэта літаратурны псеўданім пісьменніцы. Сапраўднае ж яе прозвішча Бачынскайтэ. Выбарам псеўданіма, які супадае з назвай ракі ў Літве, нібы падкрэсліваецца непарыўнасць лёсу пісьменніцы і яе песні з лёсам свайго краю, свайго народа.

Нарадзілася Саламея Нерыс у 1904 годзе ў сялянскай сям'і. Вучылася ў сярэдняй школе, а потым ў Каунаскім універсітэце. Пасля заканчэння вучобы атрымала годнасць настаўніцы сярэдняй школы і працавала па спецыяльнасці аж да 1940 г.

У дваццацігадовым узросце маладой паэтэсе ўдалося надрукаваць свае першыя вершы. Праз тры гады, у 1927 г., вышаў і яе першы зборнік лірыкі. Але не адразу знаходзіць яна сваю сапраўдную дарогу. Першыя яе вершы былі агульныя, у іх яшчэ не ставілася значных сацыяльных праблем. Асабістая тэма была ў іх на першым плане. Ды не доўга заставалася Саламея Нерыс на ступені сузіральнай, апісальнай паэзіі. З ростам свядомасці і даравання яна пачынае разумець высокае прызначэнне паэта-змагара, грамадскую сутнасць паэзіі. Усё выразней выступаюць у яе творах сацыяльныя кантрасы — паказ беднасці адных і раскошы другіх. Усе сімпатыі паэтэсы, яе шчырая любоў і спачуванне выявіліся ў паказе жыцця працоўнага літоўскага селяніна, яго працы, яго паэтычных здольнасцей.

У літоўскай літаратуры канца 20-х — пачатку 30-х гадоў ішла вострая барацьба паміж пісьменні-

камі буржуазна-нацыяналістычнага напрамку і пісьменнікамі дэмакратычнага лагера, погляды якіх былі звернуты да Савецкага Саюза.

Пісьменнікі-нацыяналісты захапляюцца сімвалізмам, дэкадэнтам, ідэалізуюць старую, сярэдневяковую Літву, прапагандуюць тэорыю «мастацтва для мастацтва».

САЛАМЕЯ НЕРЫС.

Рысунк Я. Н. Яр-Краўчанкі

Ім процістаяць прагрэсіўныя дэмакратычныя літаратары, што згрупаваліся вакол часопіса «Трэці фронт». Рэдактарам гэтага часопіса быў паэт Антанас Венцлова, супрацоўнікамі — Петрас Цвірка, Костас Корсакас. У гэтым часопісе пачала супрацоўнічаць і Саламея Нерыс.

Погляды паэтэсы на мастацтва, выказаныя ёю на старонках часопіса, характэрны для ўсіх прагрэсіўных пісьменнікаў тагачаснай Літвы. Яны з'яўляюцца ідэйнай платформай часопіса «Трэці фронт».

Саламея Нерыс выкрывала ілжывасць, буржуазную сутнасць тэорыі «мастацтва для мастацтва», смела гаварыла аб тым, што мастацтва павінна служыць народу.

«З гэтага часу, — абвясчае яна, — я свядома выступаю супроць эксплуатацыйнага рабачага кла-

са і пастараюся сваю працу спалучаць з дзеяннямі абяздоленых мас так, каб мая паэзія ў будучым выказвала іх чаканні і ідэалы народнай барацьбы і была-б у гэтай барацьбе іх зброяй».

У далейшай сваёй паэтычнай рабоце паэтэса прытрымлівалася выказаных ёю поглядаў.

З радасцю сустрэла Саламея Нерыс знамянальную падзею ў гістарычным лёсе літоўскага народа — яго ўступленне ў склад Савецкага Саюза.

Яна была сярод дэлегатаў, прысланых народам з просьбай аб прыняцці Літвы ў склад Савецкага Саюза, і перад дэпутатамі Вярхоўнага Савета СССР чытала свой новы твор «Паэму аб Сталіне».

Сваімі светлымі гучнымі песнямі ўслаўляе паэтэса новую, савецкую Літву, непарушную дружбу народаў СССР.

Новая гістарычная пара, усенародны ўздым, знаёмства з людзьмі і жыццём у краіне Саветаў адкрылі перад пісьменніцай новыя паэтычныя далі, падказалі многа свежых цікавых тэм.

Саламея Нерыс піша паэму «Шлях большэвіка», ўслаўляе ў вершах мірную стваральную працу савецкіх людзей, перабудову жыцця ў Літве.

Прыйшлі суровыя гады Вялікай Айчыннай вайны. Саламея Нерыс зноў у Маскве, сярод сваіх сяброў і знаёмых. Яна адразу знаходзіць сваё месца ў страі, піша баявыя патрыятычныя вершы, выступае па радыё, супрацоўнічае ў літоўскіх газетах, якія тады пачалі выходзіць у Маскве, наведвае байцоў літоўскай дывізіі.

У Маскве за гады вайны яна напісала і выдала два зборнікі вершаў («Спявай, сэрца, аб жыцці» і «Скрозь посвіст куль»), падрыхтавала да друку трэці, які яна назвала «Салавей не можа не спяваць», але ўбачыць яго надрукаваным ёй ужо не давялося. Паэтэса памерла сёмага ліпеня 1945 г.

Кароткім, але плённым і яркім быў жыццёвы шлях паэтэсы. Яна многа зрабіла для сваёй айчыны, для роднай літаратуры.

Шырока вядомы і горача любімы творы Саламеі Нерыс аб Савецкай Радзіме, аб велічы і таленавітасці рускага народа, аб Леніне і Сталіне, аб мужнасці і гераізме літоўскіх воінаў, аб слаўнай дачце літоўскага народа Марыі Мельнікайтэ, якая пасмяротна была ўдастоена высокага звання Героя Савецкага Саюза, творы аб прыродзе роднага краю, аб дзеях і для дзяцей.

Светлая, сонечная песня Саламеі Нерыс чуюцца сёння ў дружным хоры багатай, магутнай і яркай, многамоўнай савецкай паэзіі.

Н. МАРЫНІНА

Скідэльскі цукровы

(Гутарка з галоўным інжынерам завода Л. М. Владзімірскім)

ВЫКОНВАЮЧЫ пастанову партыі і ўрада аб палепшанні харчовага забеспячэння насельніцтва, у нашай краіне за апошнія гады створана шмат прадпрыемстваў харчовай прамысловасці.

Сярод такіх новабудоўляў — першынец беларускага цукраварства Скідэльскі цукровы завод.

Плошча, якую займае завод, перавышае чатырыста гектараў. Тут і жомавыя ямы, куды трапляе адпрацаваная бурачная стружка, і адкрытыя ямы для фільтра, і кагатныя палі або бурты, дзе захоўваюцца буракі, і вапнава-абпальная печ, лакамабільная, вадакачка і г. д.

Завод збудаваны па апошняму слову тэхнікі. Усе працэсы механізаваны, пачынаючы ад падачы буракоў з буртоў у мыйку і канчаючы разважачнай.

Гэты сезон пачаўся паспяхова. За месяц выпушчана звыш плана 1187 цэнтнераў цукру.

Першынец трымае змена інжынера К. Крыловай, якая апарэзіла графік на двое сутак. Не раз змена атрымлівала пераходны Чырвоны сцяг.

На нашым прадпрыемстве, як ні на якім іншым, работа аднаго звяна цалкам залежыць ад другога. Таму асабліва важна, каб рабочы валодаў не толькі ведамі і ўменнем, але і вялікай уважлівасцю.

Шмат добрых работніц у змене К. Крыловай.

Асабліва хочацца адзначыць Лізу Жураўлёву, якая прыйшла на завод пасля таго, як скончыла школу фабрычна-заводскага навучання і зараз працуе выпаршчыцай. Яе задача — даць добры сіроп пэўнай густыні. Ад яе залежыць работа вакуумапаратаў. Ліза дасканала ведае свае апараты, уваж-

У лабараторыі завода. Лабарантка Лідзія Клячко робіць аналіз цукровага сіропу.

ліва сочыць за сокамерным шклом. Не было яшчэ выпадку, каб густыня соку адступала ад нормы.

З 1950 года працуе на заводзе Антаніна Ушкевіч — брыгадзір дыфузіі, актыўная комсамолка, дэпутат Скідэльскага райсовета дэпутатаў працоўных.

У яе добрая памочніца — Ніна Хох, якая сочыць за тэмпературай вады ў дыфузорах.

Сярод перадавых людзей нашага завода няма тых, хто прыйшоў сюды яшчэ на будаўнічую пляцоўку, грузіў цэглу, станкі. Яны ў першую чаргу набылі кваліфікацыю і зараз стаяць ля апаратаў, кіруюць машынамі, дапамагаючы заводу выконваць і перавыконваць план.

Успамінаючы іх, хочацца сказаць пра Сяргея Дзежку — былога рознарабочага, а зараз старшага качагара, майстра кантрольна-вы-

Бурачнаперапрацоўчы цэх. На пярэднім плане — батарэйшчыца Ніна Хох.

Пасёлак беларускага цукраварства.

мяральных прыбораў. Сяргей аказаўся здольным і настойлівым у вучобе, ён наведвае 9-ы клас вячэрняй школы.

Мар'я Тотач працуе цяпер вода-наглядчыкам цеплаэлектрацэнтралі. Яна сочыць за ўзроўнем вады ў паравых катлах, а гэта значыць — рэгулюе работу ўсяго завода.

З пачатку будаўніцтва працуе на заводзе Надзея Грэсь. Адрозна разгружала камень, апараты, торф, што прыбывалі на будаўніцтва. Потым працавала ва ўпаковачным цэху, але вельмі хацелася працаваць непасрэдна на вытворчасці цукру. Яе паставілі пры вакуумапараце, дзе адбываецца крышталізацыя. Адзін сезон Надзея працавала вучаніцай, а зараз выконвае норму на 120 працэнтаў. Аб сваёй рабоце яна можа прачытаць лекцыю, цвёрда ведае, чаму цукар бывае буйнейшы, драбнейшы, як дабіцца патрэбнай крышталізацыі. Яна вучыцца ў 6-м класе вячэрняй школы. Яе вытворчая біяграфія — гэта біяграфія завода.

Усяго на заводзе каля тысячы рабочых. Шмат жанчын. Складанейшае абсталяванне патрабуе кваліфікаваных кадраў. Мы падрыхтавалі іх у школе фабрычна-заводскага навучання.

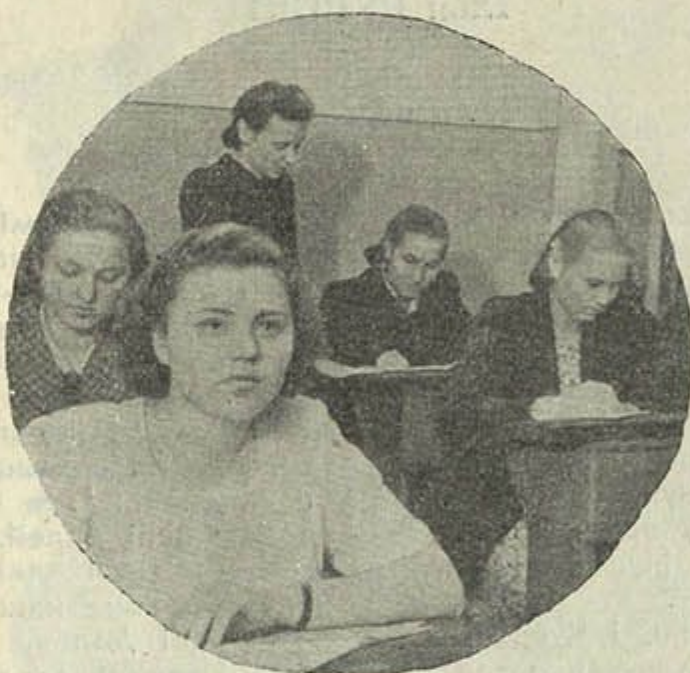
Кадры рыхтаваліся задоўга да пуску вытворчасці. Настаўнікамі ў нас былі спрактыкаваныя рабочыя, інжынеры заводаў брацкіх рэспублік — Украіны, Літвы, Латвіі. Частка рабочых выязджала для практыкі на розныя заводы краіны.

Вытворчая магутнасць завода значна ўзрасла. Ужо сёлета ён выпусціць на 400 тысяч цэнтнераў цукру больш, чым летась.

Многія старажылы дзівуюцца, што за параўнальна кароткі тэрмін на пустэчы вырастае вялікі, добраўпарадкаваны пасёлак. Гарадок

Надзея Грэсь асвоіла складаную прафесію варшчыцы цукру. Яна выконвае норму на 120 проц. і дае цукар першага гатунку.

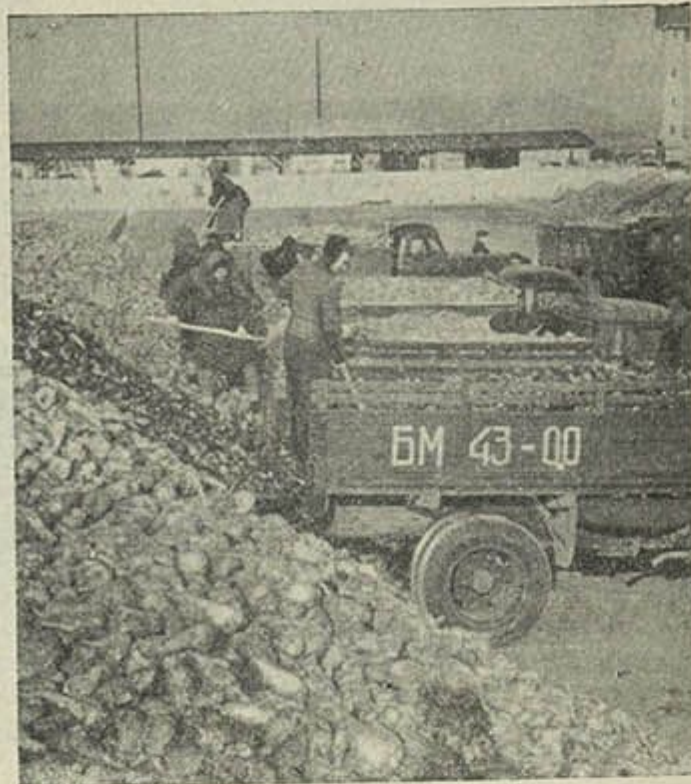

На ўроку алгебры ў 10-м класе вячэрняй школы рабочай моладзі цукровага завода.

рабочых і служачых завода падзелены на правільныя квадраты. Калі вы пройдзецеся па ім, то ўбачыце характэрныя для любога сацыялістычнага гарадка ўстановы: бальніцу і дзіцячы сад, лазню і сталовую, школу-дзесяцігодку і магазіны.

Белыя, ружовыя і блакітныя домкі тонучы ў зялёні. На кожнай вуліцы высаджаны маладыя дрэвы, кветкі.

Шырокія перспектывы мае завод. Ні на адзін дзень тут не спыняецца будаўніцтва. К канцу будучага года ўвойдзе ў строй абсталяваны сучаснай тэхнікай расфасавачны цэх, дзе цукровы пясок будзе расфасоўвацца па аднаму кілограму. Праз год закончыцца будаўніцтва жомасушылкі. Гэта дазволіць адпраўляць жом, каш-

З Гродзенскага, Свідэўскага, Ваўкавыскага, Шчучынскага раёнаў няспынным патокам ідуць машыны з цукровымі буракамі. На здымку: прыёмка і разгрузка буракоў.

тоўнейшы корм для жывёлы, у далёкія раёны рэспублікі па чыгунцы.

Вытворчая магутнасць павінна ўзрастаць на 50 працэнтаў. Адпаведна з гэтым будзе расшырана апаратура, падсобныя збудаванні, вырастае новая ЦЭЦ. Рэспубліка атрымае цукру ў паўтара раза больш, чым цяпер.

Зараз калектыву завода імкнецца выканаць гадавы план датэрмінова — к 20 снежня і к студзеню даць звыш плана 60 тысяч пудоў цукру. Можна смела сказаць, што гэтае абавязацельства будзе з гонарам выканана.

На складзе гатовай прадукцыі лабарантка Леаніда Казак бярэ пробу цукру на вільготнасць.

Завода ў Свідэлі. Фото М. Мінковіча.

КВЕТКА ШЧАСЦЯ

Ілья ГУРСКИ

Апавяданне

Мал. Ю. Пучынскага.

НІКОЛІ яшчэ на палях Дрыгвійшчыны не было такога ўраджаю. Рупнасць тутэйшых людзей сказалася. На шырокіх нівах калгаса «Тоўсты лес», акаймаваных зялёнымі палоскамі дуброваў, вырасла такая пшаніца, што спрэс палегла. Не ўстаяла і жыта, якое месцамі покатам ляжала. Камбайнер Рыгор Чупрык са сваёй памочніцай трактарысткай Верай Сляпухай, — яны працавалі на прычэпным зернеўборачным камбайне, — з дапамогаю нескладаных дадатковых прыстасаванняў, зробленых імі (правільней Чупрыкам, Вера толькі падала думку), з поспехам праводзілі ўборку. Прадукцыйнасць іх камбайна была вышэйшай, чым іншых, дзе не было палеглых хлябоў.

Увесь дзень бесперабойна працаваў камбайн, і Чупрык з Верай на шмат перавыканалі норму ўборкі. Адчуванне задаволенасці працай падбадзёрвала маладых людзей. Калі дзяўчына, якая вяла трактар, смеючыся вачыма, аглядалася, хлопец за штурвалам камбайна вышэй узнімаў галаву, яго вочы нібы гаварылі: «Ведай нашых!». Зайшло сонца за хмары. Паводле народных прыкмет павінен быць дождж. Камбайнер з трактарысткай, спяшаючы, збіраліся ісці ў сваё сяло. Гэтага дзяўчына дамаглася. Звычайна яны начавалі ў тых вёсках, дзе працавалі.

— Ведаеш, Вера, твой бацька неяк расказваў, што ў Палессе спрадвёку шчасце не заглядвала ў дом, — гаварыў, ідучы, Чупрык. — То гэта праўда, але народ не згінаўся, жыві, тварыў, шукаў — кветку шчасця...

— І знайшоў, — сказала Вера.

— Вядома, — згадзіўся Чупрык. — Нашы прадзеда, дзяды, бацькі змагаліся, каб «людзьмі звацца»... Яны паставілі на сваім... Узяць хоць-бы твайго бацьку. Былы салдат гвардзейскага Прэабражэнскага палка, ён устанаўліваў у нашым сяле Савецкую ўладу; будучы кулямётчыкам у Чапаеўскай дывізіі, біў белякоў; арганізоўваў калгас, сустракаў са сцягам першы трактар... Яму ёсць што ўспомніць... Адным словам, усё зроблена без нас...

— А чаго ты з маім бацькам пасварыўся?

— Я першы год працаваў на трактары і нарабіў агрэхай... Бацька ўгледзеў гэта і пры людзях сёкануў: «Пакалупаў зямлю, як свіння лычам...» Ну...

— Зразумела, — Вера падумала. — І нам, Грыша, ёсць за што вёсці барацьбу, быць сапраўднымі людзьмі...

Чупрык спыніўся, да яго не дайшло значэнне гэтых простых слоў. Ён змахнуў з твару павуцінне.

— Кім? — перапытаў хлопец.

— Сапраўднымі людзьмі, — паўтарыла дзяўчына.

— Што гэта значыць?

— Сапраўдны чалавек — чэсны, прыныповы, працавіты — глядзіць у заўтра. Савецкія людзі — дзелавыя людзі. У нас багатая тэхніка. Неабходна ад яе ўзяць усё, што яна можа даць. А хіба мой бацька, якога я вельмі люблю, і такія, як ён, якім дзеці дапамагалі ліквідаваць непісьменнасць, могуць самі далей рушыць наша развіццё ўперад?.. Не!.. У іх не хапае ведаў... Гэта ўскладаецца і на нашы плечы.

Яны ішлі далей.

— Вось ты якая! — Чупрык задумаўся. — Выходзіць, не ўсё зроблена нашымі папярэднікамі...

— Ура! Далёка да гэтага.

— Навука дае аб сабе знаць... Гэта-ж з вашае сям'і, Вера, вышлі: і настаўніца, і інжынер, і аграном, і дыпламат, і генерал, і нарэшце трактарыстка...

— Я, Грыша, у маленстве марыла стаць лётчыцай, — успамінала Вера. — Бацьку гэта вельмі падабалася...

— Дзіва!

— А маці вагалася: «Хацелася-б мне, — аднойчы сказала яна, — каб хоць адно маё дзіця засталася пры мне і працавала на зямлі-карміцельцы...» Гэтыя словы зрабілі на мяне вялікі ўплыў...

— Па-мойму, у вас ва ўсім бацька іграе першую скрыпку...

— Як сказаць! Каб не маці, дык напэўна бацька не быў-бы такім, якім ёсць...

Хлопец з дзяўчынаю крочылі ляснымі сцежкамі. Вера і Чупрык даўно, калі яна была ў восьмым, а ён у дзесятым класе, вырашылі, што пададуцца ў механізатары сельскай гаспадаркі. У свабодны ад заняткаў у школе час яны самастойна займаліся вывучэннем камбайна і трактара, а калі пачыналіся канікулы, праходзілі практыку ў мясцовай МТС. Пасля заканчэння школы, яны сталі працаваць, ён камбайнерам, а яна трактарысткай.

Вера з Чупрыкам напасткі пайшлі праз лес у сяло Вуглічы, дзе змяшчаўся цэнтр калгаса «Тоўсты лес». Тут раслі дуб і граб, часам ясень і вяз, крона магутных дрэваў паспяталіся ўверсе. І пах тут быў адменны; не такі, як у бары. Раптам стала хутка цямнець. Абуджаліся начныя птушкі, не дзе закукакала сава.

— Ой, Грыша, каб не збіцца толькі нам з дарогі? — сінія вочы дзяўчыны глядзелі спалохана.

— Што ты! — прыжмурыўшы вочы, запярэчыў Чупрык. — Я ў сваім лесе ніколі не заблуджуся...

— Наперад не хваліся...

Насунулася хмара, і ў дуброве стала цёмна, як у калодзежы. Зашалася лісце, лінуў спорны дождж. Ісці нельга было, і Вера з Чупрыкам схаваліся пад купчастым дубам. Хлопец зняў з сябе пінжак і ўскінуў ёй на плечы.

— Баішся? — спытаўся Чупрык.

— А чаго?! — запярэчыла Вера. — З табою мне нідзе не страшна.

— Праўда?

— А ты хіба гэтага не ведаеш!

— Ведаю. А толькі лішні раз не зашкодзіць упэўніцца. Цяпер няхай дождж хоць усю ноч лупіць.

— А навошта? І так да ніткі прамоклі... Колькі зараз часу? Чупрык паглядзеў на свецячыся цыферблат гадзінніка і паведаміў:

— Дзевяць гадзін.

— Нам у дзевяць абавязкова трэба быць дома.

— Будзем, — запэўніў Чупрык. — Вярнуцца! А ты не шкадуеш, што паслухала мяне і пайшла на трактары працаваць?

— Чаго-ж мне шкадаваць, Грышук, калі я, нібы ў таго беркута, птушанё на магутным крыле, узнімаюся ўсё вышэй і вышэй? Пра нас з табою ўжо ведае ўвесь раён. Учора бацькі былі на кірмашы ў Дрыгвіі, дык да маці падыходзіла шмат жанчын і пыталіся: «Ці не твая гэта дачка, Сляпуха, стала такой відушчай, што з Чупрыкам пайшла гэтак угару?»

— Няўжо?

— Дапраўды.

— А цяпер бацька не гаворыць, што збіваю яго дачку з дарогі?

— Наадварот, крыўдзіцца, што абыходзіш хату.

— Сёння-ж зайду.

— Ён будзе вельмі рады, не кажучы пра маці.

— Ты ў гэтым упэўнена?

— А як-жа!

— Маці, можа, адпусцілася: у жанчын сэрца мякчэйшае, а бацька-ж крэмень, а не чалавек...

— Бацька на кірмашы тайком ад маці нешта купіў, і калі яна, даведзшыся, спыталася, навошта, дык ён адказаў: «Можа часам Чупрык пераступіць парог (колькі ён будзе злавацца!), дык трэба мець пра запас, памірыцца...» — паведаміла Вера.

— А што ён мог купіць?

— Не ведаю. Калі я з кухні зайшла ў пакой, дык яны змоўклі. Бацька зусім стаў іншы, такі лагодны, хоць да раны прыкладзі. Папрасіў мяне, каб я яму ў каторы ўжо раз прачытала пра Антэя.

— І што?

— Скажаў: «Не адрываўцеся, дзеці, ад зямлі-маці, тады ніякія ворагі вас не перамогуць». Мне да таго стала радасна на душы, што хацелася спяваць. А ведаеш чаму?

— Не.

— Ён у першы раз звяртаўся да нас з табою.

— І гэта ўсё праўда?

— А хіба я ілгач буду!

— Вярнуцца! — яны ўпершыню пацалаваліся. — Мы знайшлі кветку шчасця... А каб раз'ехаліся, дык яшчэ невядома, можа-б ніколі і не спаткаліся... А вучыцца ўсюды можна.

Хлопец моцна прытуліў да сябе дзяўчыну.

— Ой, пусці, Грыша, сапраўды. Хіба можна так, мядзведзі!..

— Можна... Каб я ведаў, што твае бацькі згодзяцца на наш шлюб, дык хоць сёння прыйшоў-бы ў сваты... Мая маці вельмі любіць і паважае цябе... Я ўжо гаварыў пра гэта з Міхалам Буевічам, гэта-ж ён нейкая далёкая радня нам, вазьму яго за «свата»...

— Вой! П'яніца пракляты. Некалі быў дзякам, а цяпер багатыстам стаў; відаць, нейкі старэйшы ў іх... Кавалак гультая... За год — дзевяць працадзён мае... Адно языком добра меле... Не прыводзь яго да нас, бо маці качаргой прагоніць... — Вера падумала. — Дык можа пойдзем?..

— Куды ты гэтак спяшаешся?

— «Чарцей» ганяць!..

— Ты ў сваім розуме? — вымавіў Чупрык.

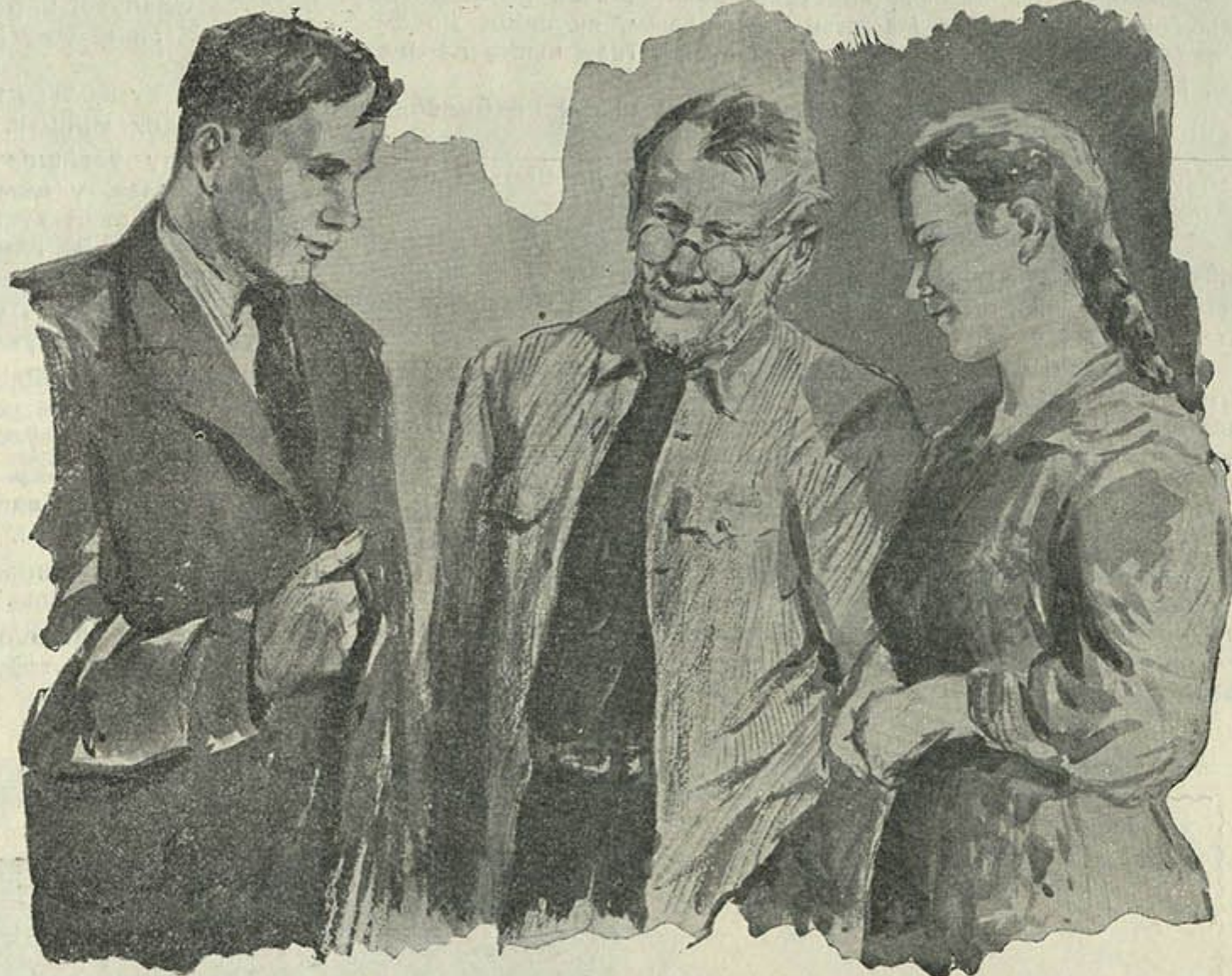
— У сваім, — адказала Вера. — Калі сумняваешся, ушчыкні...

... Дзяўчына паведаміла хлопцу пра здарэнне з яго багальнай маці. Вясною памёр Рыгораў бацька. Ён жыў з працы рук і меў сякі-такі запас грошай. Стары, бывала, дня не згуляе, у вольны час ад працы ў калгасе бандарнічаў. Аднаму кадушку зробіць, другому кубелец, трэцяму цэбар. Глядзіш — лішні рубель завёўся. Яны жылі канцавымі ў сяле, недалёка ад могілак. Часта старая заставалася адна дома, сын працаваў у майстэрнях МТС і там кватараваў. Неяк увечары да маці з'явіўся «чорт», з рагамі і хвастом, калматы. «Чорт» запатрабаваў ад старой грошы, каб выручыць яе мужа з пекла. Маці паверыла і дала грошы. Унадзіўся «чорт» і перацягаў усе грошы нябожчыка, а потым узяўся і за сынавы. Вось некалькі дзён таму назад Вера спаткала старую, яна ішла ў царкву і была заплаканай. На запытанне, што з ёю, хто яе пакрыўдзіў, маці пра ўсё расказала, але прасіла нічога не гаварыць сыну, бо «чорт» спецыяльна яе аб гэтым папярэдзіў. Ён прыходзіў да старой у пэўныя дні і прыкладна ў адну і тую-ж гадзіну. І вось Вера вырашыла прасачыць за «чортам», але ўсё-ж адна не адважылася гэта зрабіць і ўгаварыла хлопца схадзіць з ёю дадому.

— Цікава, — сумна вымавіў Чупрык.

— А чаму-б табе, Грыша, не заняцца сваёй маці? Яна такая даверлівая і забабонная...

— Што ты хочаш ад старой?.. Цяжка яе перавыхаваць...

— Але можна... Ты зусім яе закінуў... А яна такая добрая...

Сцішыўся дождж. Капала з лісцяў, і, калі трапляла за каўнер, вельмі непрыемна было. Хлопец з дзяўчынай ішлі лесам, навокал паблісквалі светлякі. Зайшоўшы ў гушчар, маладыя людзі здагадаліся, што яны-такі збіліся з дарогі.

— Куды цяпер ісці? — пыталася Вера. — Па-мойму, мы адхіліліся ўправа.

— Выйдзем, гэты лес не такі вялікі, — падбадзёрваў Чупрык.

— Хоць і невялікі, а да раніцы можна праблукаць...

— Яшчэ што!..

Раптам пачулася песня. Гэта ў сельскім клубе ўключылі радыё. Зладжана спяваў хор вядомую народную песню:

Ой, хацела мяне маць

Ды за шостага аддаць.

А той шосты малы не дарослы, —

Ой, не аддай мяне, маць.

Хлопец і дзяўчына павярнулі ўлева і, спяшаючыся, пайшлі. Хутка зайграў гармонік. Вера з Чупрыкам, узяўшыся за рукі, ішлі, зямлі пад сабою не адчуваючы. Стомленасць як рукою зняло. Вядома — маладосць. Хацелася патанцаваць, здаецца, самі ногі скакалі, але «чорт» умяшаўся. Вялікая на яго была злосць.

Вера з Чупрыкам, паціху праз агароды падышоўшы да канцавой хаты, схаваліся за шуламі агароджы. Ва ўсіх хатах сяла гарэла электрычнае святло, а тут — пабліскала лампадка. Чакаць доўга не давалося. Павільваючы хвостом, «чорт» наблізіўся да акна, упёрся рагамі ў шыбу, нібы правяраючы, хто ёсць у хаце, а потым пайшоў у сенцы. Хлопец з дзяўчынай умомант перасігнулі весніцы. Прыгінаючыся, яны перабеглі двор і ўвайшлі ў хату ў той момант, калі старая дастала з кufра ўкручаныя ў белую хустачку грошы і намервалася іх аддаць «чорту». Пачалася вальтуня. Чупрык хутка скруціў «чорта» ў тры пагібелі. Вера запаліла святло. Садраўшы маску з рагамі, убачылі Міхайлу Буевіча.

Маці Чупрыка, дзябелая, залішне поўная, з вялізнымі сінцамі пад вачыма, уся ў чорным, стаяла ні жывая, ні мёртвая, са спалоху гаворачы:

— А божухна!.. Свят, свят... Што гэта дзеецца на свеце... — потым старая наблізілася да «чорта». — Дык гэта ты, Міхайла, гэтак з мяне наздзекваўся... Дык вось табе, пачварал!..

Яна наводмаш дала аплявуху.

— Прабач, Мікалаіха, даруй, — прасіўся Буевіч.

Яго маленькія, чорныя, як гузікі, вочкі бегалі па хаце. Ён чамусьці расчмыхаўся мясістым, пасіным, як сліва, носам, з-пад якога чарнелі падстрыжаныя вусікі. Твар чыста паголены, гладкі.

— Памылачка здарылася, больш гэтага ніколі не будзе, — лапатаў Буевіч.

Мікалаіха яго не слухала, а, падышоўшы да Веры і пацалаваўшы, глухім голасам прагаварыла:

— Дзякую, ягадка, што ты мяне прасвятліла... А я, дурная, табе не верыла, што чорта людзі выдумалі... Ты, ягадка, нібы сонца, прынесла ў наш дом радасць... — Мікалаіха падумала. — Здаецца, і я на схіле год паразумнела.

...Пераадзеўшыся ў сіні касцюм, белую кашулю з гальштукам, Чупрык нясмела зайшоў у хату да дзяўчыны, якая даўно яго чакала, каб пайсці гуляць. Граў гармонік, і карцела патанцаваць. Адзеўшы крэпдэшынавую васільковага колеру ў кветкі сукенку, пераабуўшыся ў жоўтыя чаравікі, раскруціўшы косы, падобныя на спелае жыта, дзяўчына выглядала сапраўднай вясковай прыгажуняй. На поўных з ямінкамі шчоках — здаровы ружовы румянец. Сярэдняга росту, моцна складзеная, стройная. Бацька Веры — Антон Сляпуха, убачыўшы ў сваёй хаце хлопца атлетычнага складу, з вуснаў якога не сыходзіла ўсмешка, не верыў сваім вачам. Ён узрадаваўся і занепакоіўся (які гэта бацька будзе абыякавы, калі

дачка навывале). Высокі, крыху сутулены, з няголеным рыжым шчаціннем на барадзе і выцвілымі вачыма, у акуларах на кончыку таўсмянага носа, стары вышаў наперад і ў адказ на прывітанне хлопца падаў яму парэпаную руку.

— Пра каго гэта, тымчасове, ты мне чытала, дачка? Ага, пра Геркулеса, — усміхнуўся Сляпуха. — Нічога, сілёнку маем. Яно і я некалі, тымчасове, разгінаў рукамі падкову. — Падумаўшы, стары дадаў: — Нарэшце прышоў, скарыў сваю гордую галаву. Перад кім уздумаў задавацца, Рыгор? Злаваць на таго, які выгадаваў яму гэтую красуню?.. Дзе ты бачыў, тымчасове, яшчэ такую?.. Нідзе на свеце не знойдзеш!..

— Тата! — перабіла незадаволеная Вера.

— А што тата, — бубніў ён, — нябось, кахаецца?

— Кахаемся, — вышаў наперад Чупрык.

— Моцна? — пытаўся бацька.

— Вельмі, — сцвердзіў хлопец.

— А ты, тымчасове, што маўчыш? — звярнуўся Сляпуха да дачкі. — Або, можа, другі прыглынуўся?

— Не-е, — збытанная, апусціла галаву Вера. — Моцна Грышу кахаю...

— Але, Грыша, тымчасове, мусіць, не вельмі добра без «свата» заходзіць? — пасміхаўся ў пракураныя вусы Сляпуха.

— І без «свата» можна абысціся, — узрадаваўся Чупрык і памкнуўся ісці. — Але, калі трэба, дык я на адной назе. Ён хутка будзе тут...

— Хто-о? Гэты «чорт», Міхайла Буевіч? — ледзь стрымліваў сябе Сляпуха, каб не зарагатаць...

— У мяне другі «сват» ёсць, — пераступаў з нагі на нагу Чупрык.

— А куды ты дзеў Буевіча? — пытаўся Сляпуха.

— Здаў міліцыі, — паведаміў Чупрык, збіраючыся ісці.

У хату ўвайшла Антоніха — маленькая, хударлявая, уся ў маршчынах, у цёмным мультановым каптане і чорнай спадніцы, у белай хусцінцы, уся нейкая сабраная і нібы нечага спалоханая. Яе глыбока пасаджаныя, як і ў дачкі, сінія вочы, быццам пыталіся: «Што здарылася?»

— Рыхтуйся, маці, «сватоў» прымаць, — паведаміў Сляпуха. — Упарадкуем апошнюю дачку, а там можна і на спакой. Хоць, прызнацца папраўдзе, і не хочацца...

— Няўжо? — усхліпнула Антоніха. — А дачушка мая, а золатка! Як-жа ўсё гэта нечакана...

— Трэба адбіць тэлеграмы дзецям, каб усе былі на вяселлі, — гаварыў Сляпуха. — Хоць, можа, генерал і не прыедзе... справы ўсялякія...

— Як! — страпанулася Антоніха. — Тэлеграфуйце яму загад маці. Няхай толькі паспрабуе не выканаць.

Антоніха спрацаванымі рукамі прыціснула да сябе дачку, пагладзіла яе тоўстыя косы, праслязілася, а потым ўзяла пасівелую галару і пайшла накрываць на стол.

У школах Беларусі ўсё шырэй укараняецца політэхнічнае навучанне. У Мінскай сярэдняй школе № 2 тэхнічным гуртком кіруе выкладчык фізікі Я. Масалаў. На здымку: Заняткі ў гуртку. Злева — комсамолкі Люда Грышына, Наташа Мароз і Бэла Хасіна мантыруюць такарны станочак. Справа — комсамолкі Оля Мароз і Галя Сляшынская мантыруюць шчыт для дэманстрацыі законаў паралельнага злучэння праваднікоў.

Фото П. Нікіціна

Інжынер-тэхнолаг Мінскага тонкасукоўнага камбіната Ларыса Васільеўна Куляшова расказвае аб сваіх першых працоўных буднях з тым асаблівым хваляваннем, якое ўласціва маладым спецыялістам, уступіўшым у вялікае жыццё вытворчага работніка.

— Шмат цяжкасцей было спачатку, шмат новага, нязвяданага, — гаворыць яна. — Не хапала вопыту, умення кіраваць аператыўна ўмешвацца ў вытворчасць.

На дапамогу Ларысе Куляшовай прыйшлі старэйшыя таварышы. З першых дзён яна чула прыслухоўвалася да іх прапаноў і парад. І вось яе змена пачала перавыконваць вытворчую праграму, павысіла якасць прадукцыі.

Працоўныя дні былой студэнткі Ленінградскага тэкстыльнага

інстытута цяпер поўны напружанай работы, смелых пошукаў. Гэтая здольная, валявая дзяўчына няспынна паглыбляе свае веды, выконвае вялікую грамадскую работу, як дэпутат гарадскога Савета. Яна нядаўна абследавала ўмовы быту рабочых фабрыкі імя Кагановіча. Па даручэнню горсавета займалася пытаннем добраўпарадкавання вуліцы імя Мяснікова, вырашыла шмат іншых дробных і буйных пытанняў выбаршчыкаў.

У адказ на пастанову партыі і ўрада аб павелічэнні выпуску прадукцыі народнага спажывання на камбінате з новай сілай успыхнула сацыялістычнае спаборніцтва. Ларыса Васільеўна са сваім калектывам па-ранейшаму ідзе ўперадзе. На здымку: малады інжынер Л. В. Куляшова і заг. лабараторыі Р. М. Сухарава.

Фото П. Нікіціна

РЭЛІГІЯ ЎНІЖАЕ І ЗНЕВАЖАЕ ЖАНЧЫНУ

У НАШАЙ краіне, якая будзе кунізізм, усе савецкія людзі з'яўляюцца роўнапраўнымі грамадзянамі сацыялістычнага грамадства. Вялікай заслугай Куністычнай партыі, велізарнай заваёвай нашай рэвалюцыі з'яўляецца разняволенне жанчыны.

У савецкай краіне, упершыню ў гісторыі чалавечага грамадства, жанчынам па закону прадастаўлены роўныя правы з мужчынамі ва ўсіх галінах гаспадарчага, дзяржаўнага, культурнага і грамадска-палітычнага жыцця. Савецкая Канстытуцыя ахоўвае гэтакія права, а наш урад і партыя робяць усё для таго, каб жанчыны-маці на справе маглі правільна наладзіць свой быт і актыўна ўдзельнічаць у грамадскай працы.

Іншы малюнак у краінах капіталу. Там і па сёння жанчына не мае роўнага права з мужчынам. Яна

прыгнятаецца не толькі эксплуата-тарамі, але і мужчынам, з'яўляецца двойчы рабыняй: і ў капіталіста — у грамадстве, і ў мужа — у сям'і. Гэтае бяспраўнае, уніжанае становішча, у якім знаходзілася жанчына і пры рабаўладальніцкім ладзе, і пры феадальным, і знаходзіцца ў цяперашнім капіталістычным грамадстве, выгадна ўсім эксплуататарам. Яно дае магчымасць капіталістам мацней, больш жорстка эксплуатаваць жанчын, плаціць ім менш за роўную працу, адхіляць ад актыўнага палітычнага жыцця, трымаць у цемры, невуцтве і падначаленні.

Для прыгнечання і заняволення жанчын усе эксплуататары шырока выкарыстоўваюць рэлігію. Рэлігія — гэта антынавуковая рэакцыйная сістэма поглядаў на свет, на прыроду і грамадства. Узнікла яна ў глыбокай старажытнасці ў выніку таго, што першабытны ча-

лавек быў бяссілы змагацца з прыродай, быў не ў стане зразумець навакольных з'явы, такія як маланка і гром, дождж і снег, гарачыня і холад, змена дня і ночы і г. д. Сродкі барацьбы з прыродай у першабытнага чалавека былі вельмі прымітыўныя: камень ды палка, і таму ён знаходзіўся ў поўнай уладзе ў прыроды. Не ўмеючы растлумачыць навакольных з'яў і зрабіць уплыў на іх, першабытны чалавек адухаўляў прыроду, прыдумаў звышнатуральныя сілы — добрых і злых духаў і думаў, што ўсё залежыць ад гэтых духаў. Гэтыя ўяўленні першабытных людзей і паслужылі пачаткам рэлігійных вераванняў, веры ў бога.

Калі чалавечы грамадства падзялілася на варожыя класы: на багатых і бедных, на прыгнечаных і прыгнятальнікаў, то эксплуататары выкарысталі рэлігію для духоў-

нага закабалення, заняволення працоўных. Рэлігія выпрацавала цэлую сістэму поглядаў на свет, на прыроду і грамадства і спрабуе навізаць гэтыя погляды людзям. Яна сцвярджае, што свет створаны богам і ўсё залежыць ад бога, што самі людзі нічога не ў стане зрабіць або змяніць. Рэлігія супярэчыць навуцы, яна навізвае людзям няправільныя, шкодныя, недарэчныя погляды на прыроду і грамадства і заводзіць іх у зман. Рэакцыйная, шкодная роля рэлігіі і антынавуковы характар рэлігійных прапаведзяў асабліва ярка відаць на «вучэнні» рэлігіі аб жанчыне, як істоце няпоўнацэннай, нікчэмнай, грахоўнай, ніжэйшай у параўнанні з мужчынам.

Якую-б мы рэлігію ні ўзялі — хрысціянскую ці мусульманскую, іўдзейскую ці ламізм, — усе яны зневажаюць, уніжаюць жанчыну, сцвярджаюць аб тым, быццам сам бог захацеў, каб жанчына была пакорнай нявольніцай не толькі сваіх паноў-эксплуататараў, але і нявольніцай свайго мужа ў сям'і і ва ўсім яму падпарадкоўвалася. Біблія, каран, талмуд і іншыя так званыя «святшчэнныя кнігі» сцвярджаюць, быццам жанчына з'яўляецца няпоўнацэнным членам чалавечага грамадства, быццам яна не прыстасавана да самастойнай і актыўнай творчай дзейнасці. Называючы жанчыну «нявольніцай мужа», «сабакам гаспадаркі мужа» і да т. п., гэтыя «святшчэнныя кнігі» змяшчаюць сотні недарэчных, жакліва-дзікіх невуцкіх казак, не толькі ўніжаючых жанчыну, але і зневажаючых яе чалавечую годнасць.

Возьмем, напрыклад, «святшчэнае пісанне» хрысціянскай рэлігіі — біблію. Тут сцвярджаецца, што па свайму паходжанню жанчына ніжэй за мужчыну і створана для забавы і ўдехі мужчыны. Біблія змяшчае казку аб тым, што нібы бог першым стварыў мужчыну — Адама, а затым з рабра Адама стварыў першую жанчыну Еву, каб мужчыне не было сумна ў адзіноце. Навука даўно абвергла гэтую недарэчную выдумку.

Такая-ж недарэчная і зневажальная для жанчыны і біблейская выдумка аб «грэхападзенні» першых людзей і выгнанні іх з раю. Біблія сцвярджае, быццам першыя людзі жылі ў раі ў поўным дастатку, аднак вораг бога — сатана — слакусіў іх. Яны ўкусілі плады з забароненага дрэва і за гэта былі выгнаны з раю. Пры гэтым першай не ўстаяла і саграшыла па сваёй слабасці жанчына, — сцвярджае біблія. Усё гэта хлусня ад пачатку і да канца, бо вядома, што першабытныя людзі жылі не

ў «раі», не ў дастатку, а ў крайняй галечы, былі прыціснуты сіламі прыроды, з вялікімі высілкамі здабывалі сабе ежу для існавання. Не было ніякага раю, ніякага грэхападзення. Казка гэта прыдуманая папамі, для таго, каб апраўдаць уніжанае, прыгнечанае становішча жанчыны ў сям'і, у грамадстве, якое яна займала і займае фактычна ва ўсякім эксплуатацыйным грамадстве.

Гэтыя і ім падобныя выдумкі бібліі і іншых «святшчэнных кніг» далі повад царкоўным служыцелям і прапаведнікам пагардліва называць жанчыну «крыніцай усіх грахоў», «увасабленнем зла», «параджэннем пекла», «сасудам д'ябла». У «святшчэннай» хрысціянскай кнізе «Пасланні апосталаў» сказана: «Жена да учыцца в безмолвии, со всякою покорностью; а учить жене не позволяю, ни властвовать над мужем, но быть в безмолвии. Ибо прежде создан Адам, а потом Ева; и не Адам прельщен, но жена, прельстившись, впала в преступление». Вядомы прапаведнік Анатолій Егіпецкі пісаў: «Калі вы ўбачыце жанчыну, то лічыце, што перад вамі не чалавечыя пачуцці, а сам д'ябал».

А колькі невуцтва і знявагі для жанчыны ў поглядзе рэлігіі на яе матчынае права?! Кожная маці ведае, колькі радасці і шчасця для яе прыносяць дзеці — кветкі жыцця. А рэлігія сцвярджае, што акт дэтанараджэння апаганьвае жанчыну, робіць яе «нячыстай», «грэшнай».

Рэлігія не толькі ў сваіх прапаведзях зневажае і ўніжае жанчыну, але праводзіць гэта ўніжэнне і на справе. Так, усе рэлігіі забараняюць жанчынам займаць царкоўныя пасады. Каталіцкая рэлігія ўстанаўляе для жанчын «абавязковую споведзь», на якой яна абавязана расказаць папу ўсё, што ён хоча ведаць аб жыцці яе сям'і, аб думках і справах яе бацькі, мужа, брата. Мусульманская рэлігія наогул забараняе жанчыне, як істоце грэшнай, уваход у «святы храм» — у мячэць, патрабуе, каб жанчыны вялі затворніцкае жыццё, не паяўляліся ў грамадскіх месцах з адкрытым тварам і насілі на твары пакрывала — чадру, паранджу і да т. п.

Усе гэтыя дзікія, жаклівыя выдумкі рэлігіі і царквы аб жанчыне з'яўляюцца спробай «святых айцоў», якія стаяць на службе прыгняцальнікаў, апраўдаць тое сапраўды рабскае, уніжанае становішча жанчыны, якое яна на справе займае ў грамадстве, заснаваным на класавай няроўнасці і эксплуатацыі.

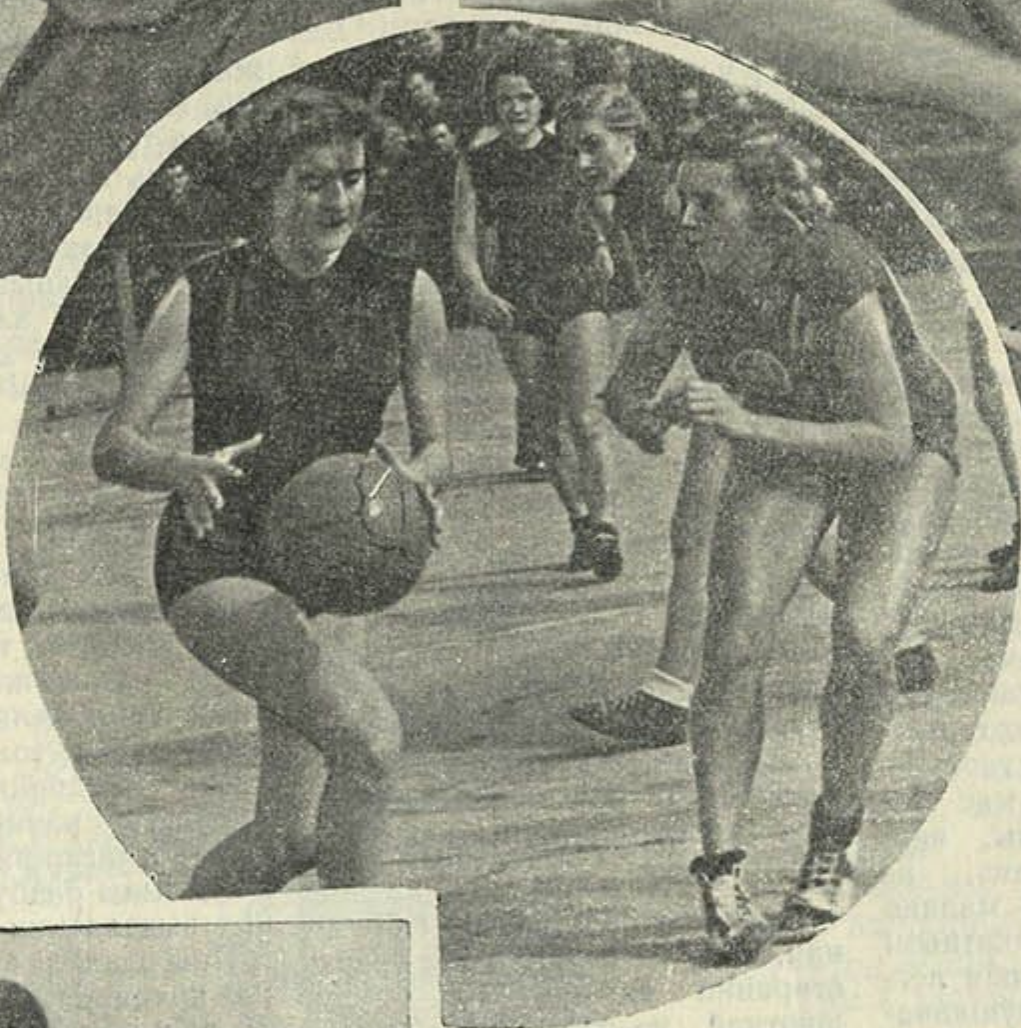
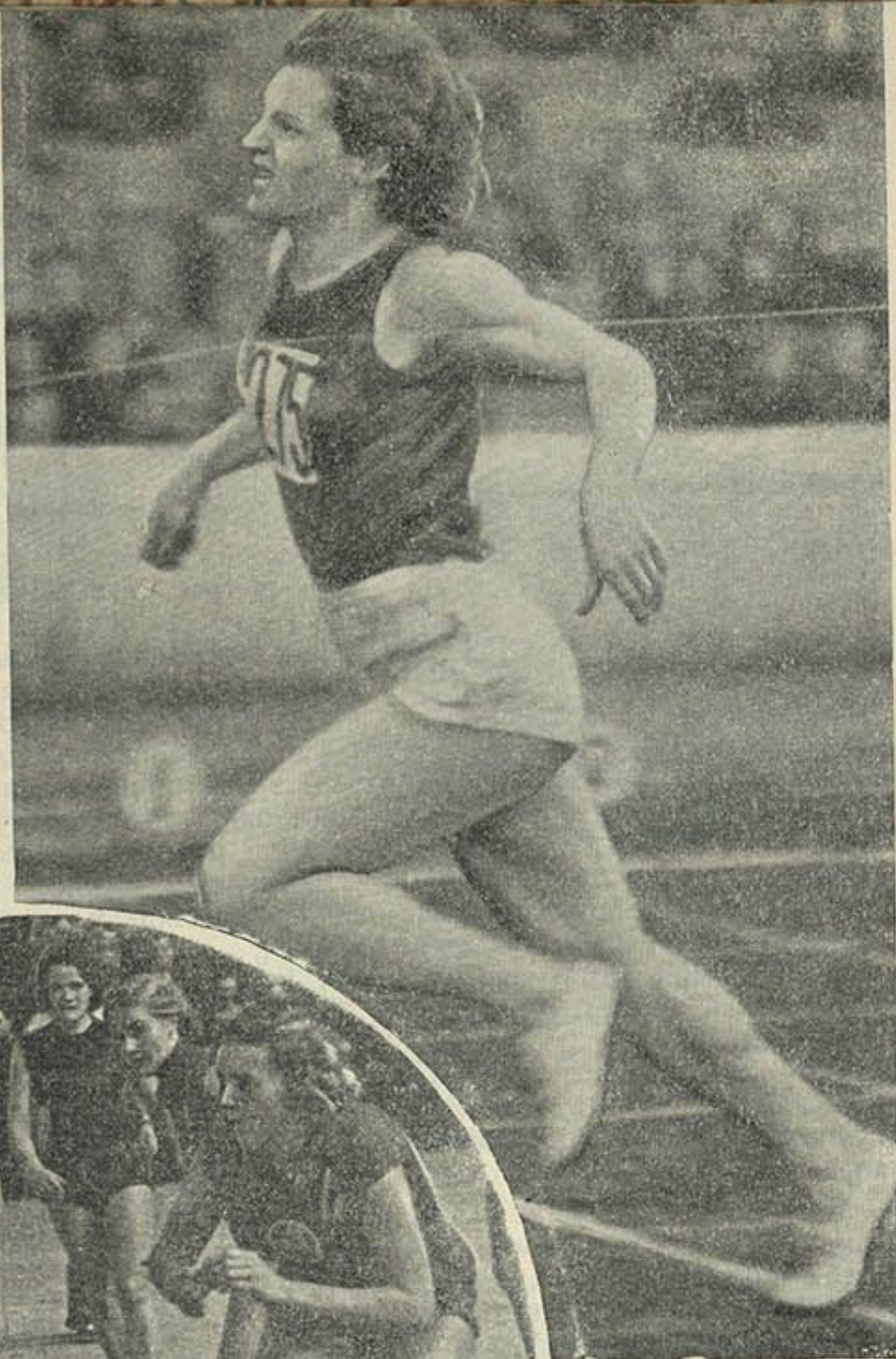
Выдумкі ўсіх эксплуатацыйнікаў і іх прыслужнікаў — рэлігійных прапаведнікаў — аб няпоўнацэннасці жанчыны даўно абвергнуты самім жыццём, нашай савецкай рэчаіснасцю. Таму служкі культу, асабліва так званыя «сектанцкія» прапаведнікі, зараз «перабудоўваюцца». Каб канчаткова не адпудзіць ад сябе веруючых жанчын, служкі культу ў нашай краіне прабуюць або зусім замаўчаць гэтае пагардлівае вучэнне рэлігіі аб жанчыне, або сцвярджаюць, што яго трэба разумець не ў простым сэнсе, а «ўмоўна». Аднак падобныя «прыстасоўванні» і «тлумачэнні» не могуць змяніць антынавуковага характару рэлігіі і яе рэакцыйнай ролі. Рэлігійныя погляды на свет, сцверджанне аб тым, што ўсё зямное жыццё часовае, мімалётнае ў параўнанні з завоблачным нябесным раем — супярэчаць навуцы і ўсяму нашаму жыццю, яны варожыя і чужыя сацыялізму і камунізму, які будуюцца савецкім народам пад кіраўніцтвам Камуністычнай партыі на аснове навукі. Таму партыя растлумачвае шкоду забабонаў, імкнецца дапамагчы тым савецкім грамадзянам, якія не вызваліліся яшчэ ад рэлігійных забабонаў, зразумець усю абсурднасць, недарэчнасць і шкоду рэлігійнага дурману і засвоіць навуковы, матэрыялістычны погляд на свет.

Разам з перамогай сацыялізма ў нас перамагла новая, сацыялістычная ідэалогія, усталявалася камуністычная мараль. Аднак звычкі і традыцыі старога свету вельмі жывучыя. Выяўляюцца яны і ў фактах пагардлівых адносін да жанчыны, да сям'і. Сярод некаторай часткі грамадзян нашага грамадства маюць месца выпадкі бытавой разбэшчанасці, знявагі жанчыны, збівання жонак. Можна яшчэ сустрэць факты пакідання сям'і, дзяцей, многажонства. Падтрыманню гэтых дзікіх перажыткаў мінулага ў адносінах да жанчыны, побач з рэлігіяй, нярэдка садзейнічае алкаголь. Ведучы барацьбу за здаровы савецкі быт, супроць гэтых шкодных традыцый старога свету, партыя патрабуе не прапуская беспакarana ніводнага выпадку ўніжэння, знявагі жанчыны, выносіць такія факты на суд грамадскасці і суроу іх асуджаць.

Хутэйшае і канчатковае пераадоленне ўсіх перажыткаў мінулага і перш за ўсё рэлігійных забабонаў з'яўляецца адной з важнейшых задач партыйных і грамадскіх арганізацый, залогам яшчэ больш хуткага і больш паспяховага руху нашай краіны па шляху да камуністычнага грамадства.

В. СІКОРСКИ,

кандыдат філасофскіх навук.

СПАРТАКІЯДА ЧАТЫРОХ РЭСПУБЛІК

З 22 па 26 верасня ў Мінску на стадыёнах і спартыўных пляцоўках, у спартыўных залах і басейне для плавання праходзіла першая спартакіяда чатырох рэспублік Літвы, Латвіі, Эстоніі і Беларусі. Спартсмены гэтых рэспублік сустракаліся і раней па асобных відах спорту, але цяпер ім давялося ўпершыню спаборнічаць адразу па 14 відах спорту для вызначэння пераможцы спартакіяды. Спартыўная барацьба, якая заставалася напружанай да апошняга дня спаборніцтваў, прыцягнула шматлікіх гледачоў.

Вельмі добра выступілі беларускія лёгкаатлеты, сярод якіх былі чэмпіёны Еўропы Міхаіл Кры-

ваносаў, Анатолій Юлін і Марыя Іткіна. Высокіх вынікаў дабіліся майстры спорту Яўгенія Гурвіч, Ніна Кабыш, маладая спартсменка Галіна Лук'янцава і іншыя.

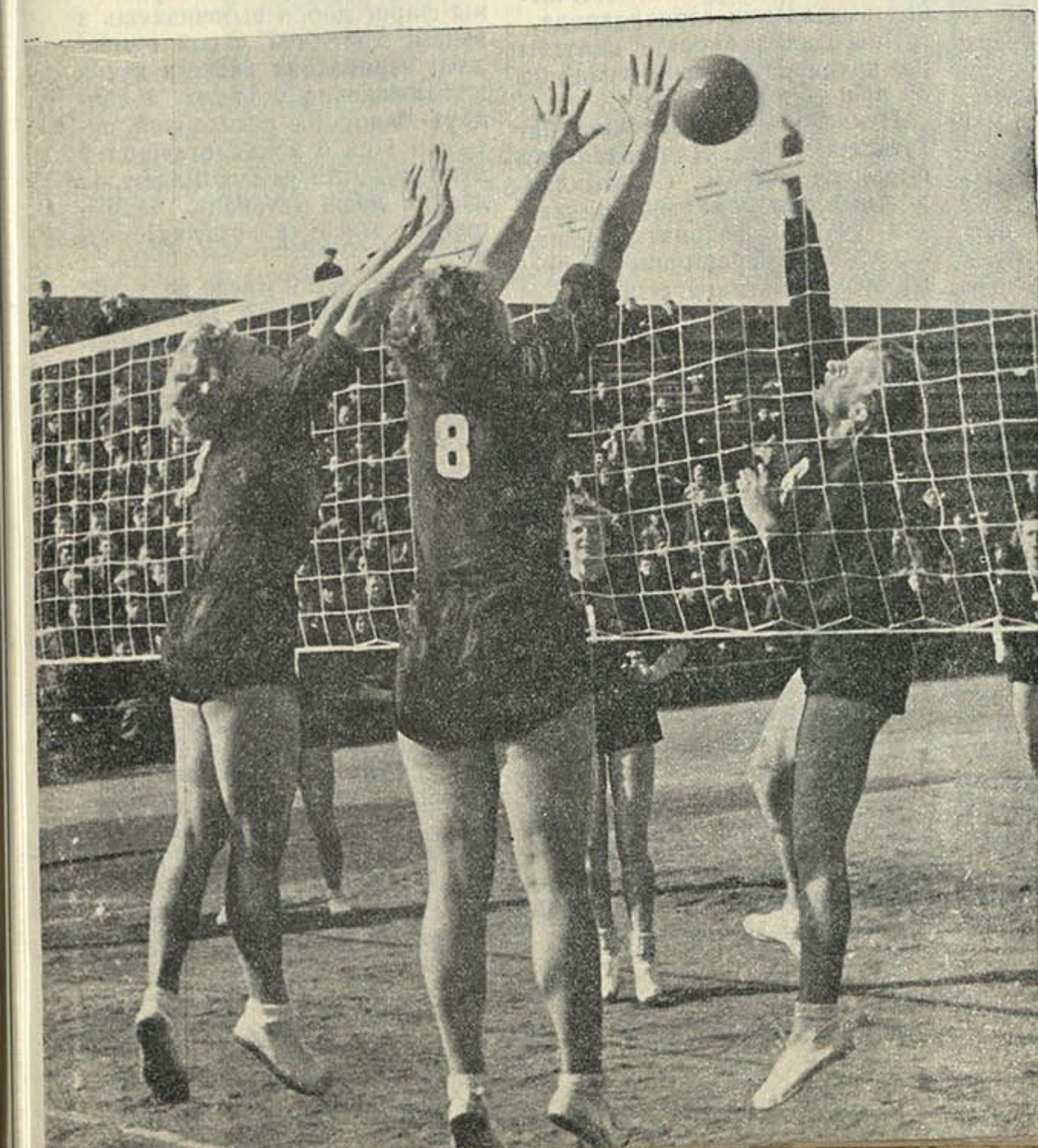
На спартакіядзе ўстаноўлена 50 новых рэспубліканскіх рэкордаў, а літоўскаму цяжкаатлету Е. Новікаву ўдалося перавысіць яго-ж рэкорд у жыме (151 кг 500 г).

У выніку ўпартай барацьбы першынство ў спартакіядзе заваявалі беларускія спартсмены, другое месца — каманда Эстоніі, трэцяе — Латвіі і чацвёртае — Літвы. Спаборніцтвы праходзілі ў абставінах цёплай дружбы. Спартсменкі-жанчыны прынеслі сваім камандам нямала пераможных ачкоў.

На фотаздымках:

Уверсе злева: У фінальным заплыве на 100 метраў стылем батэрфляй барацьба за першае месца разыгралася паміж рэкардсменкай Эстоніі М. Ольмары і беларускай спартсменкай Г. Кузьміцкай. М. Ольмары дабілася перамогі, але Г. Кузьміцкая ў барацьбе з ёю ўстанавіла новы рэкорд рэспублікі 1 мінута 32 секунды. Як толькі дыктар паведаміў аб гэтым, пераможца заплыву падбегла да Г. Кузьміцкай і павіншавала з поспехам. Справа: Далёка апырэдзіўшы сваіх саперніц у фінальным забегу на 100 метраў, першай канчае дыстанцыю майстар спорту Марыя Іткіна (БССР). У авале: На стадыёне ручных гульняў сустрэліся баскетбалісты Латвіі і Эстоніі. Унізе: Сустрэча беларускіх і літоўскіх валеібалістаў.

Фото В. Гундоруна

Харчаванне Дзіцяці

У прыгатаванні стравы для дзяцей вялікую ролю адыгрывае правільная, навукова абгрунтаваная апрацоўка харчовых прадуктаў.

Таму мы дадзім некалькі агульных указанняў адносна кулінарнай апрацоўкі асобных харчовых прадуктаў.

Малако. Ва ўсіх выпадках, дзе толькі магчыма, не трэба кіпяціць малако два разы. Гатуючы дзіцячую кашу, запраўляючы гародніну, варачы малочныя супы, неабходна разварваць крупы або гародніну на вадзе да поўнай гатоўнасці і толькі пасля гэтага, дадаўшы сырое або гарачае, але не кіпеўшае малако, даць яму закіпець адзін раз з ужо разваранымі крупамі або гароднінай. Такі спосаб варкі мае тую перавагу, што вітаміны, якія знаходзяцца ў малаце, не разбураюцца, а казеін малака згортваецца больш далікатнымі і дробнымі згусткамі, якія лёгка пераварваюцца страўнікава-кішэчным трактам дзіцяці. Пры кіпячэнні малака каструлю трэба накрыць, час-ад-часу памешваць малако лыжкай або вяскелкай для роўнамернага размеркавання тлушчу і бялкоў, якія звычайна збіраюцца ў пенцы.

Масла трэба ахоўваць ад уздзеяння святла і паветра; таму рэкамендуецца трымаць яго ў фарфаравай або глінянай пасудзе, закрытай накрыўкай. Масла трэба класці ў гатовую ўжо яду (напрыклад, у кашу), таму што пры гатаванні разбураецца вітамін А, які знаходзіцца ў масле.

Мяса і рыбу трэба абмыць халоднай праточнай вадой непасрэдна перад самым гатаваннем. Мяса і рыба не павінны ляжаць у вадзе, бо тады частка бялкоў і мінеральных солей пяройдзе ў вадку.

У залежнасці ад таго, жадаюць прыгатаваць моцны бульён ці атрымаць добрае вараане мяса, тэхніка кулінарнай апрацоўкі павінна быць роз-

най. Для атрымання моцнага бульёну дробна пакрышаныя косці і мяса кладуць у халодную вадку і павольна разварваюць у ёй 3—4 гадзіны. Калі-ж трэба атрымаць сакавітае і смачнае суповое мяса, то яго апускаюць у круты вар, з прычыны чаго бялкі на паверхні згортваюцца, акружаючы мяса непранікальнай плёнкай, і тым затрымліваюць унутры яго сок, бялкі, экстрактыўныя рэчывы і мінеральныя солі, якія пры першым спосабе гатавання пераходзяць у навар.

Крупы. Для прыгатавання слізистага адвару крупы замочваюць у халоднай вадзе і ў той-жа вадзе доўга разварваюць да поўнага іх расшчаплення. Такім чынам удаецца выцягнуць з круп у адвар і крухмал і раслінны бялок, які знаходзіцца ў знадворных сляях зерня. Для кашы крупы, наадварот, разварваюць крутым варам, ад чаго раслінны бялок застаецца ў крупках і робіць іх больш пажыўнымі.

Гародніна вельмі багата вітамінамі і мінеральнымі солямі (морква — солямі вапны, салата і шпінат — солямі жалеза). Таму трэба, каб у стравах, прыгатаваных з гародніны, па магчымасці поўнасцю захаваліся ўсе іх каштоўныя харчовыя рэчывы.

Гародніна заўсёды брудная, таму яе перш за ўсё трэба старанна адмыць ад бруду шчоткай у праточнай вадзе, затым ужо ачысціць нажом і зноў вымыць. Рабіць наадварот, гэта значыць спачатку чысціць гародніну, а потым яе мыць, — няправільна, бо пры наступным мыцці будуць змыты разам з брудам і каштоўныя пажыўныя рэчывы. Па той-жа прычыне гародніну трэба чысціць і шынкова перад самай варкай, а не пакідаць яе доўга ў вадзе.

Лепшы спосаб варкі гародніны, які забяспечвае захаванне вітамінаў, наступны: чыста вымытую гародніну кладуць у каструлю, заліваюць крутым варам з такім разлікам, каб гародніна была пакрыта вадой, і вараць пад накрыўкай. Другі спосаб: гародніну дробна нарэзаюць, кладуць у каструлю разам з невялікай колькасцю цукру (3 г. на 200 г гародніны), заліваюць да палавіны варам, накрываюць глухой накрыўкай і тушаць да поўнай гатоўнасці (не больш 40—45 хвілін).

Гародніну трэба праціраць яшчэ гарачай (драўлянай лыж-

кай праз валасяное сита), бо астыўшую гародніну цяжка праціраць. Працёртую гародніну запраўляюць гарачым малаком. У мяснанае пюрэ з гародніны (з морквы, брукі, капусты) рэкамендуецца па смаку дадаваць цукар.

Працёртую і запраўленую гародніну ставяць зноў на пліту і даводзяць да пары (але не кіпяцяць). Масла дадаюць у гатовае пюрэ перад падачай на стол.

Звараная гародніна і супы з гародніны павінны быць спажыты не больш чым праз 1—1½ гадзіны пасля іх прыгатавання (у прыватнасці, каб не страціць вітаміна С).

Пры варцы бульбы неабходна захоўваць наступныя правілы: варыць бульбу трэба ў невялікай алюмініевай або эмаліраванай каструлі з накрыўкай, якая шчытна закрываецца; пасля варкі павінна застацца не менш палавіны адвару, які трэба ўжываць у кашы, у супы.

Капуста павінна апускацца ў гарачую вадку не ўся адразу, а часткамі, каб тэмпература вадкі не зніжалася, а вада ўвесь час кіпела. Варыць капусту трэба толькі да гатоўнасці (не пераварваць!), бо з працягам варкі траціцца вітамін С і пагаршаецца смак ежы з прычыны разбураўня клятчаткі і выдзялення серавадарода.

Пры стаянні варанай капусты на працягу 2 гадзін траціцца 30 працэнтаў вітаміна С.

Плады і ягады асабліва багатыя вітамінамі. Для захавання вітамінаў плады (напрыклад, яблыкі) трэба варыць цалкам (са скуркай і зярнятамі) пад накрыўкай і праціраць гарачымі праз валасяное сита.

ЯК ПРЫГАТАВАЦЬ НЕКАТОРЫЯ СТРАВЫ

Супы. Каб атрымаць добры бульён, неабавязкова браць адно мяса, можна скарыстаць таксама і так званыя «цукровыя» або мазгавыя косці, пакрышыўшы іх як мага драбней. Чым драбней пакрышаны косці, тым мацней навар. Косці заліваюць халоднай вадой (300 г на 1 порцыю) за гадзіну да варкі. Затым каструлю ставяць на пліту (не на моцны агонь) і вараць 3—4 гадзіны так, каб бульёну атрымалася 200 г на порцыю (1 шклянкі). Соль кладуць перад заканчэннем варкі. Пену з бульёну знімаюць пасля таго, як яна ўмацуецца, пабялее і паднімецца шапкай.

Каб атрымаць добры навар, на адну порцыю бульёну бяруць 5 г цыбулі, 10 г белых пахучых карэнняў (пяташкі, парэю) і 15—20 г жоўтых карэнняў (морквы, брукі). Карэнні шынкуюць і злёгка абсмажваюць («прыпускаюць») да жоўтага колеру на чыгуннай патэльні, ледзь змазанай маслам. Прыпусканне карэнняў замацоўвае пахучыя рэчывы, якія знаходзяцца ў іх, а фарбуючыя рэчывы жоўтых карэнняў набываюць больш яркі колер.

Пасля таго, як пена знята, у бульён апускаюць карэнні, каструлю адсоўваюць на край пліты, накрываюць няшчытна накрыўкай і даюць бульёну даварвацца яшчэ гадзіны дзве. Затым бульён працэджваюць і запраўляюць асобна зваранай гароднінай або засыпаюць крупамі, лапшой і да т. п.

Для павышэння пажыўнасці, палепшання смаку і ўзбагачэння вітамінамі малочных і працёртых супаў у гатовы суп дадаюць на порцыю 1/5 сырога жаўтка, расцёртага з 5—6 г слівачнага масла або са сліўкамі. Смятана для запраўкі кладзецца перад падачай, і суп адзін раз даводзіцца да кіпення.

Мясныя стравы. Пры гатаванні катлет яйкі ў фарш не кладуць. Каб атрымаць сакавітую і мяккую катлету, мясны фарш добра вымешваюць з вельмі халоднай вадой і маслам; зробленая катлета хутка абсмажваецца ў масле з абодвух бакоў на распаленай патэльні і на 5 хвілін ставіцца ў духоўку. Для самых маленькіх дзяцей лепш гатаваць пакрышанае мяса ў выглядзе пудыngu.

Рыбу, як і мяса, не трэба вымочваць у вадзе. Галаву рыбы, скуру і косці скарыстоўваюць для поліўкі. Рыбу даюць дзецям толькі ў добра размалатам выглядзе, каб не трапіліся косці. Найбольш прыдатная для дзіцячага харчавання рыба — судак; тлустыя гатункі рыбы не прыдатны.

Соусы. Соусы, якія ўжываюцца ў якасці поліўкі, трэба варыць не менш 20—30 хвілін так, каб мука не абцягвалася маслам, а раскіпалася ў бульёне або малаце. Рэкамендуецца прасушыць спачатку муку на патэльні, затым засыпаць у гарачы бульён або малако, размяшаць і праз 1/2 гадзіны варыць 20—30 хвілін, няспынна памешваючы. Слівачнае масла дадаюць у гатовы соус.

(З кнігі В. В. Кіселёвай «Дзіцячая кухня»).

КОЦІК пеўнік і лісіца

Беларуская народная казка.

Літаратурная апрацоўка А. Якімовіча

Жылі-былі коцік і пеўнік. Добра жылі, дружна. Коцік на паляванні хадзіў, а пеўнік абед варыў, хатку падмятаў, песні спяваў.

Аднойчы пайшоў коцік на паляванні, а пеўнік зачыніў за ім дзверы ды пачаў абед варыць.

Бяжыць лісіца, убачыла хатку, падскочыла да акенца:

— Гэй, хто тут гаспадар?

— Я, — кажа пеўнік.

— Пусці ў хату.

— Чаго?

— Пасяджу трохі, адпачну з дарогі.

Пеўнік добры быў, пусціў лісіцу ў хатку. А лісіца — цап! — ухапіла яго і панесла дадому.

Апамятаўся пеўнік, закрычаў на ўвесь лес:

Коце, браце!

Мяне ліска нясе

У высокія горы,

У глыбокія норы,

Па барах, па карчах,

Аж бярэ мяне страх!..

Пачуў гэта коцік, прыбег, адабраў у лісіцы пеўніка і завёў яго ў хатку.

— Ну, — кажа, — глядзі-ж, другі раз не пускай лісіцу, бо цяпер я далей пайду і магу не пачуць цябе.

— Добра, — кажа пеўнік, — не пушчу.

Зноў пайшоў коцік на паляванні.

А лісіца тут як тут:

— Пеўнік, галубок, разумны лабок, адчыні!

— Чаго табе трэба?

— Пазыч агню.

— Навошта?

— Буду ў печы паліць.

— Не адчыню, бо ты схопіш мяне.

— Ды не, больш не буду хапаць.

Паверыў пеўнік лісіцы і адчыніў дзверы. А тая ўхапіла яго і панесла.

Пеўнік зноў пачаў клікаць коціка:

Коце, браце!

Мяне ліска нясе

У высокія горы,

У глыбокія норы,

Па барах, па карчах,

Аж бярэ мяне страх!..

Добра, што коцік далёка не адышоўся ад дому: пачуў ён пеўніка, прыбег і адабраў яго ад лісіцы.

Прыбегла лісіца:

— Пеўнік, галубок, разумны лабок, дай вугалёк!

— Не, цяпер я дзверы табе не адчыню!

— Дык ты праз акенца падай.

— Праз акенца можна, — згадзіўся пеўнік.

Адчыніў ён акенца, а лісіца ўхапіла яго і панесла.

Крычаў, крычаў пеўнік, ды коцік яго так і не пачуў: вельмі-ж далёка ён зайшоў.

Прынесла лісіца пеўніка дахаты і загадала дочкам у печы паліць, з пеўніка крупнік варыць. А сама пайшла гасцей склікаць.

Вярнуўся з палявання коцік, бачыць — няма пеўніка. «Мусіць яго зноў лісіца ўхапіла, — падумаў коцік. — Як-жа яго цяпер з бяды выратаваць?»

Зрабіў ён скрыпачку галасістую ды пайшоў да лісіцы.

Прышоў, сеў ля варот і зайграў, прыпяваючы:

Тылі-тылі, скрыпіца,

Тут сядзела лісіца.

А ў лісіцы

Новы двор,

Сем дачушак

На выбор.

Восьмы пеўнік, —

Гэта мой!

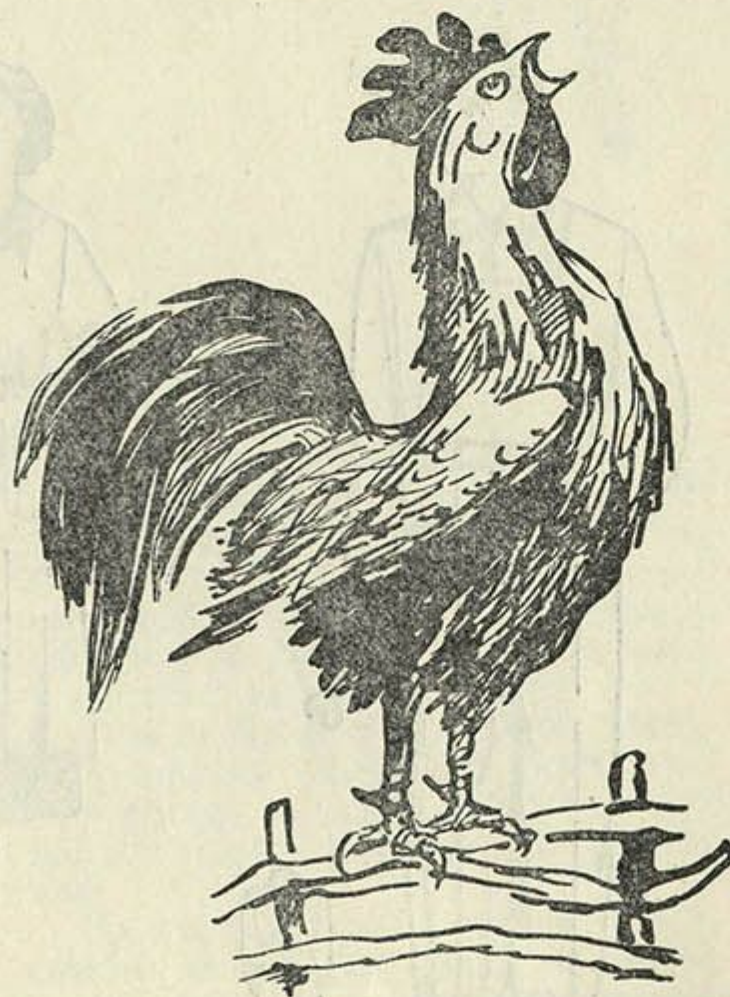
Пачулі гэта лісіцыны дочки і кажуць:

— Як хораша нехта іграе. Бяжым, паслухаем, а пеўніка звярнуць яшчэ паспеем.

Выбеглі яны на двор ды і заслухаліся.

Пеўнік-жа тым часам не драмаў: выскачыў з лісіцынай хаткі — ды толькі яго і бачылі!

Так і засталася лісіца ні з чым.

— Ну, — кажа ён пеўніку, — калі ты і трэці раз адчыніш лісіцы дзверы, то бяда табе будзе: цяпер я пайду на паляванні яшчэ далей.

— Не, — кажа пеўнік, — больш я гэта зладзейцы дзвярэй не адчыню.

— Глядзі-ж!

І коцік пайшоў у самыя далёкія лясы.

На верхніх здымках злева направа: Сукенка з шарсцянай тканіны, адразная па таліі з поясам, рукавы — рэглан. Спадніца з двух палотнішчаў з утачнай складкай спераду і ззаду, упрыгожанне — футра. Сукенка з шарсцянай тканіны, адразная па таліі, у ліфе спераду ўстаўны бачок, спадніца расклёшаная з сустрэчнымі складкамі. Упрыгожанне — гарлавіны — лёгкая драпіроўка з крэпдэшину. Унізе на малюнках злева: мужчынскі камбінезон для рабочага, сукенка і халат для калгасніцы. Справа: камбінезон для жанчыны-механізатара, камбінаваная сукенка для работы.

Што новага у зімовым сезоне

Р. ВІТКІНА і М. МІКУЛЬЧЫК,
мастакі Мінскага дома мадэлей.

ПРЫГОЖАЕ і зручнае адзенне стала неабходнасцю ў жыцці савецкіх людзей. Мастакі-мадэльеры, канструктары, майстры швейнай справы імкнуцца дасягнуць найбольшай дасканаласці ў стварэнні новых мадэлей.

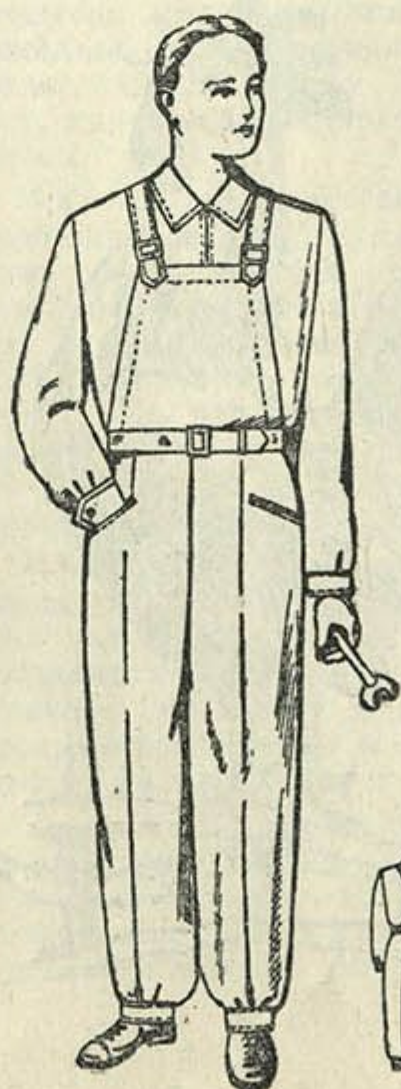
Асноўнай крыніцай мадэліравання служаць нам узоры народнага адзення з яго прастатой і зграбнасцю пахрою, маляўнічасцю і багаццем аздабы.

У кожным новым сезоне некалькі змяняюцца напрамкі ў мадэліраванні. Часам гэта змены ў сілуэце, у новым пахроі рукава, у новых упрыгожаннях.

Што-ж новага ў асенне-зімовым сезоне 1954—1955 года?

Ва ўсіх паліто і сукенках зусім не ўжываюцца падплечнікі (выключэнне складаюць жанчыны з непрапарцыянальна вузкімі плячыма). Па-ранейшаму застаецца моным мяккасць лініі пляча. Гэта дасягаецца пахроем рукава (рэглан і цэльнакройны).

У гэтым сезоне пахрой рукава рэглан некалькі змяніўся. Рукаў робіцца шырэй к нізу і канчаецца манжэтам, які можна відазмяняць.

Як і ў мінулым сезоне, застаюцца моднымі паліто з прылягаючым ліфам і расшыранай спадніцай. Але рэкамендуецца і сілуэты паліто, якія расшыраюцца ўніз. Іх можна насіць з поясам і без пояса.

Зараз калектыў Мінскага дома мадэлей распрацоўвае новыя мадэлі. Вельмі прыгожыя паліто свабоднай формы і прамыя, якія здаюцца злёгку звужанымі ўніз. Зімовыя паліто свабоднай формы і паліто спартыўнага характару са светлых гладкіх і стракатых тканін. Яны асабліва прыгожыя, калі іх упрыгожыць цямнейшым футрам (кароткаворсным).

У параўнанні з мінулым сезонам адбыліся змены і ў лёгкіх сукенках: ліф робіцца прылягаючым пры прамой і расклёшанай спадніцы. Расшыраная спадніца пасуе для худзенькіх фігур. Для поўных падыхдзе спадніца з кліноў з мяккімі складкамі.

У сукенках лінія пляча застаецца мяккай пры любым пахроі рукава. Асабліва модны ў гэтым сезоне нешырокія, поўдоўгія рукавы (тры чвэрці) розных пахрояў.

Выхадная святочная сукенка павінна заўсёды адрознівацца

ца ад хатняй. Яе можна ўпрыгожыць машынай і ручной вышыўкай, плеченым шнуром з залатой ніткай, скурай у камбінацыі з бісерам, кветкамі. Вельмі модна аздабляць багатыя сукенкі футрам.

Даўжыня выхадной святочнай сукенкі павінна быць нармальнай: 35—38 сантыметраў ад падлогі.

Асабліва ўвага ўдзяляецца зараз распрацоўцы мадэлей хатняга і спецыяльнага адзення. Для трактарыстак, камбайнерак распрацаваны зручныя камбінезоны, для работніц прадпрыемстваў і сельскай гаспадаркі—камбінаваныя сукенкі з халатамі, спадніцы і кофты з халатамі і г. д.

Як выбіраць матэрыял для сукенак?

Для вячэрніх можна падабраць шоўкавыя і шарсцяныя тканіны, для сукенак-касцюмаў—лёгкае касцюмнае, для лёгкіх сукенак—штучны шоўк у палоску і клетку, а для хатніх і рабочых сукенак—баваўняныя тканіны.

Вельмі ўпрыгожваюць сукенку каўнерыкі, лініі выразу, часам кішэні. Модныя зараз адкладныя каўнеры з невялікай стойкай на спіне. Прыгожы адкрытыя выразы ў выглядзе карэ. На спартыўных і рабочых касцюмах неабходны кішэні.

Ёсць змены і ў мужчынскім адзенні. Агульным для гэтага сезону з'яўляецца змякчэнне лініі пляча. Касцюмы робяць свабоднай поўпрылягаючай формы. Штаны—адносна больш кароткія, з вузейшымі ніжкамі. Паліто рэглан—без падплечыкаў, свабоднай формы.

Для дзіцячага адзення мадэльеры стварылі рад дэкаратыўных упрыгожанняў. Ужываюцца ўпрыгожванні і фабрыч-

най выпрацоўкі. Мінскі тонкасуконны камбінат выпускае каймовую тканіну. Распрацаваны мадэлі школьнага і дашкольнага паліто з розным размяшчэннем каймы. Яны вельмі ўпрыгожваюць дзіцячую вопратку.

Некалькі новых відаў паліто створана для школьніц і дашкольніц. Усім падыходзіць паліто свабоднай формы. Для падлеткаў рэкамендуецца таксама паліто спартыўнага тыпу.

Для дзяўчынак дашкольнага ўзросту вельмі зручны паліто і сукенкі з поўпрылягаючым ліфам, з зашпінанай кветкай і шырокай спаднічкай. Добра выглядаюць таксама сукенкі і паліто свабодныя: шырокія ўніз на кветачцы і без яе.

Сукенкі для дашкольнікаў добра аздабляць аплікацыямі.

Дом мадэлей няспынна вывучае попыт спажывцоў, знаёміць насельніцтва з новымі мадэлямі. У горах Маладзечна было выстаўлена для прагляду больш ста новых мадэлей. Паказы мадэлей праведзены на аўтамабільным і трактарным заводах, у кінатэатры «Цэнтральны» перад пачаткам сеансу, у Цэнтральным універмагу.

Мастакі распрацавалі рад мадэлей адзення для розных галін прамысловасці і сельскай гаспадаркі. Яны былі паказаны ў калгасе імя Гастэлы. Зробленыя заўвагі дапамаглі калектыву выправіць недахопы і стварыць новыя віды зручнага і прыгожага адзення.

На здымку ў цэнтры: паліто дэмісезоннае (жаночае) аднабортнае свабоднага папрою. Рукавы—цэльнакрэйныя, упрыгожванні—шырокая фасонная строчка. Злева: дзіцячае паліто, упрыгожванае тасьмой, дзіцячае паліто з драпу з каймой, упрыгожванае футрам. Справа: сукенка і халат для работы.

НАМ ПІШУЦЬ

Упрыгожым кветкамі жыццё

ВЯЛІКІ пераўтваральнік прыроды Іван Владзіміравіч Мічурын марыў бачыць нашу краіну не толькі багатай, але і квітнеючай.

Мары вялікага вучонага збываюцца на нашых вачах. Гэта можна бачыць і на прыкладзе Мінска, які з кожным годам становіцца ўсё прыгажэйшым.

У нас ёсць усе магчымасці паўней задаволіць эстэтычныя патрэбы працоўных. У Мінску, напрыклад, шмат аматараў кветак, плодowych дрэў і наогул зялёных

насаджэнняў. Яны працуюць над упрыгожваннем свайго двара або невялікай сядзібы.

У некаторых аматараў ёсць цудоўныя гатункі кветак, якія не сорам мець нават у батанічным садзе, але не ўсе могуць набыць для сябе неабходны насенны або пасадчны матэрыял. Ім трэба аказаць дапамогу.

Усім вядома, што ў радзе абласных гарадоў, не кажучы ўжо пра Маскву, ёсць мічурынскія таварыствы аматараў раслін. Яны право-

дзяць вялікую работу па расшырэнню пасадак плодowych дрэў, кветак і кустарнікаў, прымаюць актыўны ўдзел у гарадскіх выстаўках аматараў плодowych і дэкаратыўных раслін. Нічога падобнага няма ў нашай сталіцы—Мінску.

Наш народ вельмі любіць кветкі. Пры жаданні іх можна разводзіць і на дварах вялікіх дамоў, і ў прыватных дамах, і ў рабочых пасёлках.

На нашым дварэ жыве пяць сем'яў. Шэсць год назад на гэтым месцы была пустка, аблытаная ка-

лючым дротам, перасечаная глыбокімі ірвамі, поўнымі камення. Некалькі глыбокіх варонак, што засталіся ад вайны, былі забіты ўсякім смеццем. Аднак жыхары дружна ўзяліся за справу. Праўда, за адзін год не ўдалося стварыць добрую глебу. Яна стваралася паступова. Зямлю насілі амаль за поўкілометра, ачышчалі глебу ад каменняў, уносілі мінеральныя ўгнаенні.

Цяпер на нашым дварэ разросся садзік, у якім больш двух дзесяткаў пладовых дрэў, шмат ягадных і дэкаратыўных кустарнікаў, маліна, клубніка, вінаград. Хоць лоз вінаграду яшчэ мала, але сёлетая яны далі добры ўраджай. А кветак у нас столькі, што прахожыя зазіраюць у наш двор і пытаюць: «Хто тут жыве?». Ды звычайныя людзі. Хатнія гаспадыні, рабочыя, служачыя. У нас ужо сабралася вялікая калекцыя кветак: больш сарака гатункаў прыгожых вяртін, культурныя ружы, зімовыя кветкі. Усяго больш 120 гатункаў.

І ўсё гэта даступна кожнай сям'і, кожнаму калектыву жыхароў, у якіх на дварэ ёсць хоць-бы маленькая пляцоўка свабоднай зямлі.

Наладзіўшы паміж сабою цесную сувязь, аматары кветак змогуць адзін у другога сёе-тое запачыць, папоўніць сваю гаспадарку лепшымі гатункамі кветак, падзяліцца вопытам.

Сярод аматараў кветак могуць знайсці і такія, якіх можна прыцягнуць у дапамогу навуковым работнікам. Мы маем на ўвазе, што некаторыя доследы з кветкамі, напрыклад з пасевам летнікаў у грунт, можна значна пашырыць, выкарыстоўваючы для іх участкі аматараў. Гэта садзейнічала-б больш плённай навуковай рабоце. Могуць сказаць, што гэта нялёгкая справа, клопатаў шмат. Але цяжкасцей баяцца не трэба. У інтарэсах агульнай справы можна і працаваць з аматарамі.

Пачаць трэба з арганізацыі ў Мінску Мічурынскага таварыства аматараў раслін, на чале якога павінны стаяць спецыялісты, навуковыя работнікі. Яно здолее шырэй прыцягнуць гарадское насельніцтва да пасадкі дрэў, дэкаратыўных кустарнікаў, асабліва да развядзення кветак.

У кастрычніку будучага года спаўняецца 100 год з дня нараджэння І. В. Мічурына. Гэтую важную дату працоўныя горада маглі-б адзначыць арганізацыяй Мічурынскага таварыства ў Мінску і першымі яго поспехамі па азеляненню двароў, росту колькасці грамадзян-аматараў раслін.

В. ПЫШКІНА,
аматар кветак.

Сцяпан АЛЕЙНІК

Мал. В. Ціхановіча.

Размаўляючы пра ўборку,
Закрану я ўсё-ж мужчын.
Даць рашыла ім праборку
Не з праста, не без прычын.

Тут у клубе іх даволі,
(А ў буфэце аж гудзе!)
А зірніце вы у поле —
Не відаць іх там нідзе.

У другіх ідуць мужчыны
І на поле, й на такі,
А у нас-жа — скрозь жанчыны.
Тут парадак не такі.

На уборцы у арцелі, —
Дождж ці сонца прыпакло, —
Толькі хустачкі бялелі!
Картузоў-жа не было!

Пасхавалі свае спіны
І не хочуць працаваць.
Тож мне, яшчэ мужчыны!
Сораму няма, відаць.

Той ўсё ездзіць на бідарцы,
Аж угнулася крыло.
Той запрэцца ў малачарцы
І храпе на ўсё сяло.

Дзе-ж вы бачылі, дзе чулі
(Ну й мужчыны, лайдакі!)
Каб Адаркі і Ганулі
Пераношвалі мяшкі?

Мы ў палёх, каля машыны,
А яны сабе ў кусты...
Тож мне, яшчэ мужчыны!
Гэта-ж бабы, сапраўды!

Не малоцяць і не косяць, —
У цяньку ляжаць... Яны
Тым не бабы, што вось носяць
Не спадніцы, а штаны!

Я кажу не без прычыны
Ад імя усіх жанчын:
— Выпаўжайце вы, мужчыны,
З халадочку, як адзін!

... Падрабязна, слова ў слова,
Што у вершы раскажаў,
У калгасе я з прамовы
Усё на сходзе запісаў.

Пераклаў з украінскай мовы
Ул. КОРБАН.

Кожны круціцца, віляе
Каб ад працы уцячы,
Той здаровы, а ганяе
Вераб'ёў на каланчы,

Той на полі — ён учотчык —
З метрамі пройдзе раз у дзень,
Той заглуб, а той падводчык,
Той у садзе, нібы пеня.

Вучыцца вышываць на машыне

(Працяг. Пачатак гл. у №№ 6, 8)

Махры

Для махроў з тканіны выцягваюць у два-тры разы больш нітак, чым для мярэжкі. На ўнутраным краі пакінутыя ніткі збіраюць у пучкі; адступіўшы ад краю мярэжкі, кожную пару кусцікаў збіраюць гэтак-жа, як у першай палове мярэжкі «ланцужок». Маючы два рады такіх пучкоў, зразаюць матэрыю з надворнага краю, і махры гатовы.

Каб махры былі больш ажурныя і шырокія, некалькі радкоў сцягваюць у пучкі.

Мярэжкі ўжываюцца таксама пры злучэнні двух палотнішчаў і пры падшыўцы рубца.

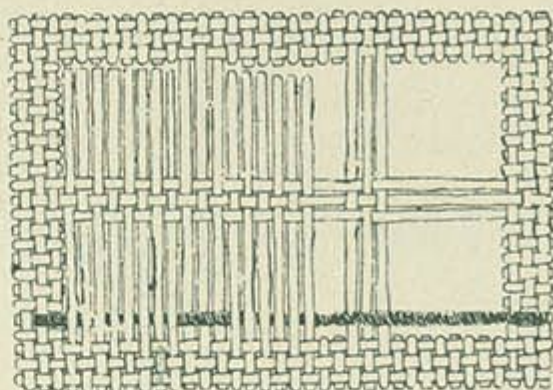
Для злучэння двух палотнішчаў матэрыю ўжываюцца мярэжка «панка». Краі палотнішчаў загінаюць па 3—5 мм і, адступіўшы ад загнутага краю прыкладна на 1—1,5 см, вышморгваюць неабходную колькасць прадоўжных нітак для мярэжкі. Затым абодва палотнішчы накладваюць адно на другое, акуратна фастрыгуюць і прастрачваюць. Пасля гэтага робяць «панку». Для падшыўкі рубца вышморгваюць з тканіны некалькі нітак, край рубца падгінаюць і на руках прыфастрыгоўваюць так, каб, вышываючы крайні бок мярэжкі, можна было захапіць і ніжнія краі падагнутай матэрыі. Рэгуліроўка нітак тугая. Каб зручна было ўстаўць тканіну ў пяльцы, належыць да краю рэчы прышыць кавалак тканіны.

Строчка з выцягваннем нітак тканіны

Пры выкананні строчак ніткі тканіны выцягваюцца ўдоўж і ўпоперак матэрыі. Атрымліваецца сетка, якая запаўняецца рознымі швамі. Строчка можа мець форму квадрата, прамавугольніка, зубцоў. Ніткі прымяняюцца шпулькавыя №№ 90, 60, 50.

Нацяжэнне верхняй і ніжняй нітак аднолькавае.

Выкананне сеткі. Пад прамым вуглом у абодва бакі выцягваюць дзве ніткі тканіны і па выцягнутых нітках доўгай іголкай з каляровай ніткай на-

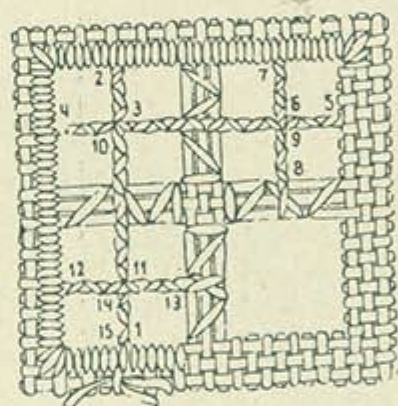

біраюць выцягваемыя і пакідаемыя ніткі па колькасці клетак (у залежнасці ад рысунка). Набраныя ніткі падразаюць. Гэтак-жа робяць і з процілеглым бокам квадрата.

Клеткі сеткі павінны быць квадратнымі. Тканіну з сеткай упяваюць, падводзяць пад іголку і робяць абмётку сеткі, але няшчыльна. На процілеглую сетку наносяць рысунак.

Шоў «цыраванне» адзінарнае

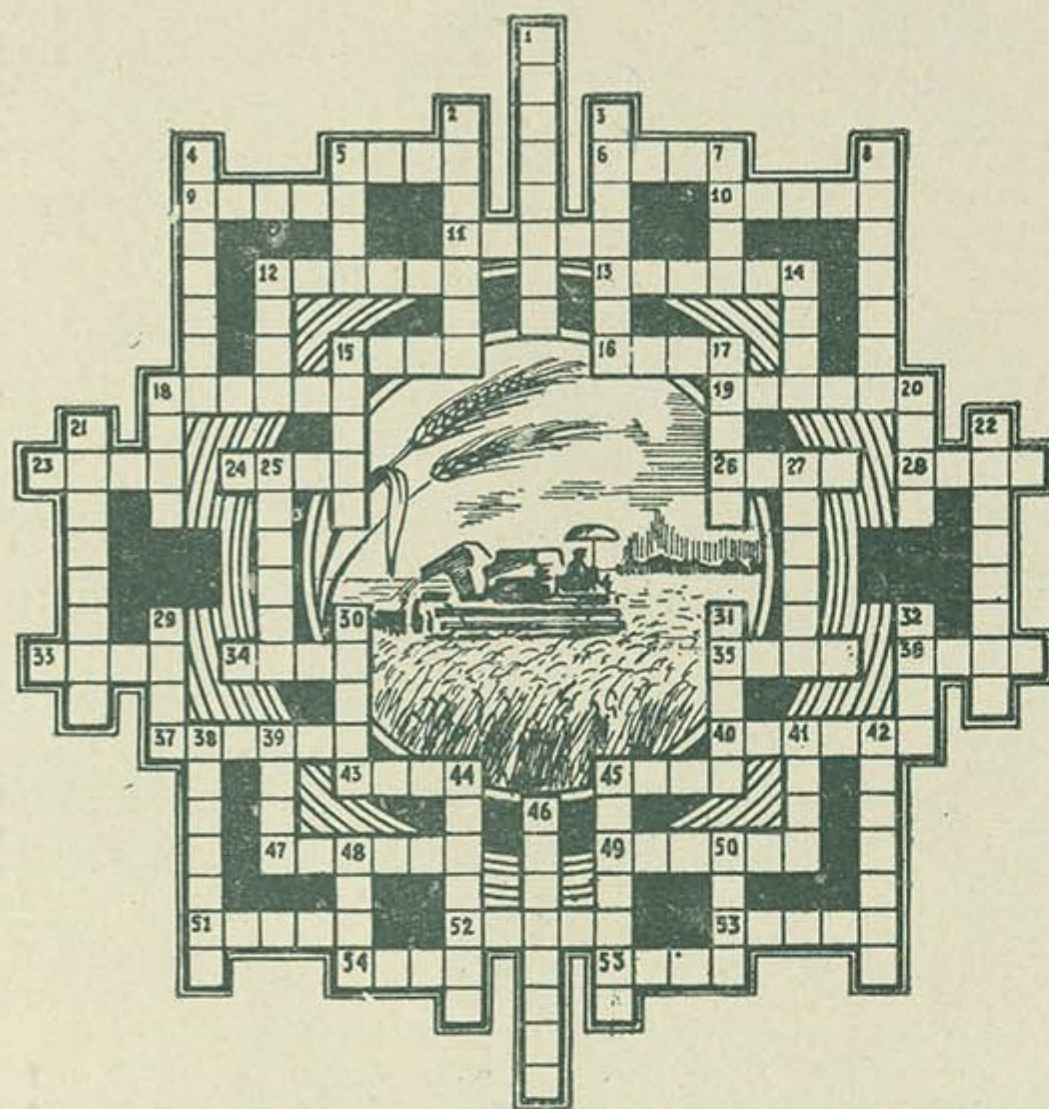
(рыс. 2). З аднаго боку з сярэдзіны клеткі праводзяць строчку ў пункт 2, рэдка абкідваюць і вяртаюцца ў пункт 3. Затым вядуць строчку ўлева, у пункт 4, назад — у пункты 5 і 6, далей у пункты 7 і 8, у цэнтр клеткі, у пункт 9. Тут ударамі іголки змацоўваюць пункты і варочаюцца ў пункт

10. Затым праводзяць строчку ў пункты 11, 12, 13, 14 і ў пункце 15 на матэрыі замацоўваюць нітку.

Цыраванне можа выконвацца і некалькімі радкамі. Строчкі павінны праходзіць так, каб паміж імі быў прасвет. Шыўкі павінны быць роўнамерныя, удары іголки павінны трапляць паміж строчкамі.

Красворд

Па гарызанталі: 5. Рэдкая жывёла. 6. Значнае ўзвышша. 9. Прадукт. 10. Перыяд сельскагаспадарчых работ. 11. Магазін. 12. Садавіна. 13. Сок кветкі. 15. Нутраны тлушч. 16. Прадукт жывёлагадоўлі. 18. Малы вяпрук. 19. Група жывёлы. 23. Хатняя прылада. 24. Роды ў каровы. 26. Засеянае поле. 28. Усходы азімых. 33. Частка дрэва. 34. Пахучая трава. 35. Дугападобная брама. 36. Прылада для падымання цяжару. 37. Сістэма пэўных ведаў. 40. Роды ў свінні. 43. Мера вадкасці. 45. Парода дрэва. 47. Выдатнае дасягненне. 49. Дзяржаўная гаспадарка. 51. Верхавінка злакавай расліны. 52. Аснова дрэва. 53. Чалавек за плугам. 54. Арашальны канал. 55. Зачэпка.

Па вертыкалі: 1. Асновапаложнік навуковага глебазнаўства. 2. Сельскагаспадарчая машына. 3. Спецыяліст сельскай гаспадаркі. 4. Мяса. 5. Збіранне. 7. Пустазелле. 8. Гародніна. 12. Двухколка. 14. Водная артэрыя. 15. Глеба. 17. Парода дрэва. 18. Зямельны масіў. 20. Знадворная частка дрэва. 21. Машына для збірання саломы, сена. 22. Прылады для работы. 25. Гародная культура. 27. Млын. 29. Жыллё ў полі ў час жніва. 30. Меліярацыйнае збудаванне. 31. Хатняя жывёла. 32. Колькасць скошанага сена. 38. Парода сабак. 39. Прыклад. 41. Зернявая культура. 42. Парода кароў. 44. Зяленіва. 45. Машына для касьбы. 46. Збожжасховішча. 48. Прылада для кашэння. 50. Карысная птушка.

АДКАЗЫ НА КРАСВОРД, ЗМЕШЧАНЫ У № 9.

Па гарызанталі: 1. Механізацыя. 6. Фтор. 7. Рэле. 8. Учот. 9. Ухаба. 10. Ліст. 12. Ашуг. 13. Зяць. 14. Акт. 16. Асіна. 17. Вол. 18. Румб. 20. Шасі. 22. Пласт. 24. Наезніца. 25. Калапада. 27. Клава. 28. Удод. 29. Стан. 30. «Нос». 31. Чадра. 33. Аут. 34. Фото. 35. Нерв. 37. Егер. 38. Рулет. 39. Урна. 40. Уран. 41. Эпас. 42. Тэлебачанне.

Па вертыкалі: 1. Муфта. 2. Акруга. 3. Індакітай. 4. Абраз. 5. Ягель. 8. Удасканаленне. 11. Тэлеграфістка. 15. Тралейбус. 17. Віктарына. 19. Магнето. 21. Асфальт. 22. Пацук. 23. Трава. 26. Мандаліна. 31. Чорнае. 32. Антэна. 34. Фрукт. 36. Вусце.

На першай старонцы вкладки карціна А. Герасімава «В. І. Ленін на трыбуне».

На чацвёртай старонцы вкладки: В. А. Пышкіна — аматар кветак у сваім кветніку.

Да гэтага нумара прыкладаецца выкрайка.

Адказы рэдактар А. П. УС. Рэдакцыйная калегія: К. А. АБУШЭНКА, М. Н. БАРСТОК, Г. Л. ДАЗОРЦАВА, А. Н. ЗАХАРАВА, М. Ф. НІКІФАРАВА, А. І. ФЕДАСЮК, В. І. ФІЛІПАВА.

АТ № 04220. Журнал «Работница и крестьянка» на беларуском языке.

Издание ЦК КП Белоруссии.

Падпісана да друку 29/X 54 г. Адрас рэдакцыі: Мінск, Праспект імя Сталіна. Дом друку. Пакой 23. Тэлефон 2-33-03.

Друкарня імя Сталіна, Мінск, Цана 1 руб. 50 кап. Друк. арк. 3. Аўт. арк. 4. Тыраж 60.000 экз. Зак. № 721.

14206-

